ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1889

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ–ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλεη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
ΕΚΔΟΤΑΙ
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ ΤΗΙ ΟΔΩΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 14 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

Ἀριθ. **692** — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.- Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14. | 2 Ἀπριλίου 1889.

ΟΛΙΓΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΕΚ ΤΩΝ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΜΟΥ [1]

Ὅτε πρώτην φορὰν ἠξιώθην νὰ παρασταθῶ ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης Ὄλγας, ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἀκροάσει, δὲν εἶχον ἔτι παρέλθει πολλοὶ μῆνες ἀφοῦ ἀφίκετο εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὥστε ἦτο νεαρωτάτη μόλις δεκαέξ ἐτῶν. Καὶ ὅμως, ἀντὶ νὰ περιορισθῇ εἰς κοινούς τινας τόπους καὶ τύπους, μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ μάθῃ τὰ κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει βάπτισιν τῆς ὁμωνύμου αὐτῆς ῥωσίδος ἡγεμόνος. Ἀπεκρίθην ὅτι ἔχομεν εἰδήσεις περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὑπεδέχθησαν αὐτήν, ἀλλ' αἱ εἰδήσεις αὗται οὐδὲν παραδόξως διαλαμβάνουσι περὶ τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος. Ἐκ τούτου μάλιστα ὑπέθεσάν τινες ὅτι οὐδ' ἐβαπτίσθη τότε ἡ *ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας*, ὅπως τὴν ἔλεγον οἱ Βυζαντινοί. Ὅτι ὅμως ἡ Ὄλγα ἐβαπτίσθη κατὰ τὴν μετάβασιν αὐτῆς ταύτην εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶναι ἀναμφισβήτητον· διότι μαρτυρεῖται ὑπὸ ἀξιοπίστων βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ ὑπερφαίνεται ἐν αὐτῇ τῇ περιγραφῇ τῶν πρὸς δεξίωσιν αὐτῆς γενομένων τελετῶν, ἐν ᾗ δὶς ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν ἀκολούθων τῆς ἀρχοντίσσης καὶ ὁ παπᾶς Γρηγόριος.

Τότε ἡ βασίλισσα ἐζήτησε νὰ περιγράψω τὴν γενομένην τῇ ἡγεμόνι ὑποδοχήν. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο εὔκολον, διότι αἱ τελεταὶ ὑπῆρξαν ποικίλαι, ἐν τῇ παρακειμένῃ δὲ αἰθούσῃ πολλοὶ περιέμενον ἔτι νὰ προσφέρωσι τὰ σεβάσματά των εἰς τὴν Ἄνασσαν. Οὐδὲν ἧττον ἐπροσπάθησα νὰ εὐχαριστήσω ὅσον οἷόν τε συνοπτικῶς τὴν περιέργειαν αὐτῆς.

Ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας, εἶπον, δὲν εἰσῆλθεν ὡς φαίνεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἅμα καταπλεύσασα, ἀλλὰ παρέμεινεν ἐν τῷ λιμένι ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας. Τοῦτο δὲν τὸ ἀναφέρουσιν οἱ Βυζαντινοί. Ὁ Ῥῶσος ὅμως χρονογράφος Νέστωρ διηγεῖται ὅτι μετά τινα χρόνον προσῆλθον εἰς Κίεβον πρέσβεις τοῦ βασιλέως ἀπαιτοῦντες παρὰ τῆς ἡγεμόνος νὰ πέμψῃ στρατιωτικὴν ἐπικουρίαν καὶ δῶρα, καθ' ἃς εἶχε δώσει ὑποσχέσεις, ἡ δὲ Ὄλγα ἀπεκρίθη ὅτι ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ ὑμῶν περιμείνῃ εἰς Poichajna (προάστειον τοῦ Κιέβου) ὅσον περιέμεινα ἐγὼ εἰς Σούδαν (τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως), τότε θέλω στείλει καὶ ἐγὼ αὐτῷ δῶρα καὶ ἐπικουρίας. Ὁπωσδήποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, μετὰ τὴν ἀποβίβασιν αὐτῆς, ἡ Ὄλγα ἐγένετο δεκτὴ οὐχὶ ὡς κυρίαρχος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐθιμοταξίαν ἥτις ἐτηρεῖτο ὡς πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν φίλων τοῦ Κράτους ἡγεμόνων.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐβασίλευεν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, παρέστη δὲ τὸ πρῶτον ἡ Ὄλγα εἰς τὴν αὐλὴν τῇ 9 σεπτεμβρίου 955. Ἡ ἡμέρα ὑπῆρξεν ὁπωσοῦν κοπιαστική, διότι διαρκούσης αὐτῆς ἓξ ἐγένοντο τελεταί· παρουσίασις εἰς τὸν βασιλέα, παρουσίασις εἰς τὴν βασίλισσαν· οἰκειοτέρα κοινὴ συνέντευξις τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης μετὰ τῆς Ὄλγας· δύο ἐπίσημα γεύματα, τὸ μὲν παρὰ τῷ βασιλεῖ, τὸ δὲ παρὰ τῇ βασιλίσσῃ, καὶ τελευταῖον τράπεζα ἐπιδόρπιος εἰς ἣν δὲν ἐκάθησε μετὰ τῶν βασιλέων εἰμὴ μόνη ἡ Ὄλγα.

Ἡ πρώτη εἰς τὸν βασιλέα παρουσίασις ἐγένετο ἐν τῇ πολυτελεῖ αἰθούσῃ ἥτις ἐκαλεῖτο Χρυσοτρίκλινον. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἐκάθησαν ἐπὶ θρόνων χρυσῶν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥωμανός, περιστοιχισθέντες ὑπὸ τῆς αὐλικῆς θεραπείας. Μεθ' ὃ εἰσῆλθον πρώτη ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας, ἀμέσως μετ' αὐτὴν αἱ συγγενεῖς αὐτῆς ἀρχόντισσαι καὶ κατόπιν αἱ προκριτώτεραι τῶν θεραπαινῶν. Πᾶσαι αὗται αἱ κυρίαι ἐπλησίασαν μέχρι τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἵστατο ὁ μέγας λογοθέτης, ἤτοι ὁ γενικὸς Γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας. Ὄπισθεν δὲ τῶν κυριῶν εἰσῆλθον οἱ πρέσβεις τῆς Ῥωσίας καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥῶσσοι πραγματευταί, οἵτινες ἅπαντες ἔστησαν πολὺ κατωτέρω. Καὶ ἡ μὲν Ὄλγα μικρὸν τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ προσεκύνησαν. Κατὰ τὴν ἔντευξιν ταύτην ἡ συνομιλία περιωρίσθη εἰς τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις, περὶ ὑγείας, ὁδοιπορίας καὶ τῶν τοιούτων· ἡ δὲ συνομιλία ἐγένετο οὐχὶ ἀμέσως μεταξὺ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχοντίσσης,

1) Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασῷ.

ἀλλὰ διὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου, ὅπως συνέβαινε πάντοτε εἰς τὰς ἐπισήμους παραστάσεις τῶν ξένων πρέσβεων.

Μετ' οὐ πολὺ ἐδέχθη ἡ βασίλισσα τὴν ἀρχόντισσαν τῆς Ῥωσίας εἰς τὴν αἴθουσαν ἥτις ἐκαλεῖτο τρίκλινον τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπῆρχε μέγας βασιλικὸς θρόνος καὶ πλησίον αὐτοῦ ἄλλος μικρότερος. Ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐκάθησεν ἡ βασίλισσα καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡ νύμφη αὐτῆς, ἡ σύζυγος τοῦ διαδόχου Ῥωμανοῦ. Ἡ θεραπεία τῆς βασιλίσσης καὶ αἱ ἐπιφανέστεραι κυρίαι τῆς αὐλῆς ἵσταντο ἐν τόπῳ κατωτέρῳ τοῦ πορφυροστρώτου χώρου, ὅπου ἐκάθηντο αἱ δύο βασίλισσαι. Ἡ Ὄλγα ἥτις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀναπαυθῆ ἐπὶ μικρόν, προσεκλήθη ἤδη νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ τρίκλινον καὶ εἰσήχθη εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ αὐλάρχου (τοῦ πραιποσίτου, ὡς ἐλέγετο τότε), παρακολουθουμένη ὑπὸ μόνων τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀρχοντισσῶν καὶ τῶν προκριτωτέρων θεραπαινῶν, διότι οἱ ἄνδρες τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς δὲν ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν βασίλισσαν. Ἐνταῦθα ὁ αὐλάρχης ἀπηύθυνε πάλιν πρὸς τὴν Ὄλγαν τὰς εἰθισμένας τυπικὰς ἐρωτήσεις ὡς ἐκ τῆς Αὐγούστης, δηλαδὴ ἐκ μέρους τῆς βασιλίσσης, μεθ' ὃ αὕτη μὲν ἀναστᾶσα ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἑαυτῆς κοιτῶνα, ἡ δὲ ἀρχόντισσα μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ τῶν θεραπαινῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ παρακείμενον τῷ κοιτῶνι τμῆμα τῶν ἀνακτόρων, τὸ καλούμενον Καινούργιον, ὅπως ἀναπαυθῇ.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο ἰδιαιτέρα τις συνέντευξις τῶν βασιλέων μετὰ τῆς Ὄλγας, εἰς τοὺς θαλάμους τῆς βασιλίσσης. Ἐκεῖ, καθήσαντος τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν πορφυρογεννήτων αὐτῶν τέκνων, προσεκλήθη μόνη ἡ Ὄλγα ἀπὸ τοῦ Καινουργίου καὶ εἰσελθοῦσα ἐκάθησε κελεύσει τοῦ βασιλέως καὶ ἐλάλησεν ὅσα ἐβούλετο, λέγει ἡ περὶ τούτου ἔκθεσις, δηλαδή, ὑποθέτομεν, ἐξέθεσε πρώτην φορὰν ὡρισμένως τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρεκάλεσε τὸν βασιλέα νὰ δεχθῇ αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Τοιαύτη ἐγένετο ἡ δεξίωσις τῆς Ὄλγας καὶ τῶν περὶ αὐτὴν πρὸ μεσημβρίας τῆς 9 σεπτεμβρίου. Κατόπιν δὲ ἐδόθησαν δύο ἐπίσημα γεύματα, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης. Ἀλλὰ τὰ δύο ταῦτα γεύματα παρετέθησαν συγχρόνως, καὶ ὄχι ἀλληλοδιαδόχως, ὅπως ἐγένοντο αἱ παρουσιάσεις. Τοῦτο δὲ διότι ἐπὶ τῶν παρουσιάσεων ἡ Ὄλγα παρέστη πρῶτον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μεθ' ὅλων τῶν κυριῶν καὶ τῶν κυρίων τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς καὶ ἔπειτα πάλιν ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης μετὰ μόνων τῶν συγγενῶν ἀρχοντισσῶν καὶ τῶν προκριτωτέρων θεραπαινῶν· ἐνῷ ἡ Ὄλγα μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν κυριῶν δὲν παρεκάθησαν εἰμὴ εἰς τὸ τῆς βασιλίσσης γεῦμα, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐφιλοξένησε μόνον τοὺς πρέσβεις τῆς Ῥωσίας καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥώσους πραγματευτάς.

Ἀμφότερα τὰ γεύματα ταῦτα παρετέθησαν εἰς τὰς αἰθούσας εἰς ἃς τὴν πρωΐαν ἐγένοντο αἱ δύο παρουσιάσεις. Ἀλλὰ τὸ τῆς βασιλίσσης ὑπῆρξε φαιδρότερον διότι ἐν αὐτῷ παρεκάθησεν ἡ ἀρχόντισσα. Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ σύζυγος τοῦ διαδόχου ἐκάθησαν ἐπὶ τῶν θρόνων αὐτῶν πρὶν ἔτι εἰσέλθῃ ἡ Ὄλγα, ἥτις, εἰσελθοῦσα ἔπειτα καὶ ὑποκλίνασα μικρὸν τὴν κεφαλήν, ἔμεινε κατ' ἀρχὰς ὀρθὴ εἰς τὰ πλάγια τῆς βασιλίσσης. Κατόπιν δὲ εἰσαχθεῖσαι αἱ ἄλλαι κυρίαι ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης, προσεκύνησαν τὴν βασίλισσαν. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ὑπῆρχον δύο τράπεζαι, ἡ μὲν ἀποκοπτὴ λεγομένη, ἤτοι ἡ βασιλική, ἡ δὲ ἄλλη, κοινή. Εἰς τὴν βασιλικὴν τράπεζαν δὲν παρεκάθησεν ἐκ τῶν προσκεκλημένων εἰμὴ μόνη ἡ Ὄλγα, ἐκ δὲ τῶν κυριῶν τῆς βασιλικῆς αὐλῆς μόναι αἱ δύο ζωσταί, ἤτοι ὡς ἠθέλομεν εἴπει σήμερον αἱ δύο μεγάλαι Κυρίαι, ἡ τῆς βασιλίσσης καὶ ἡ τῆς συζύγου τοῦ διαδόχου. Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ κυρίαι τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ πᾶσαι αἱ κυρίαι τῆς ἀρχοντίσσης ἐκάθησαν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἥτις ἵστατο ἐπὶ χώρου ταπεινοτέρου τῆς βασιλικῆς. Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος οἱ Ἀποστολῖται ψάλται καὶ οἱ Ἁγιοσοφῖται, δηλαδὴ οἱ ψάλται τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἔψαλλον τὰ λεγόμενα βασιλίκια, ἤτοι ᾄσματα ἐγκωμιαστικὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἕτεροι δὲ τεχνῖται ἐπαιζον ἐκ διαλειμμάτων ποικίλα θυμελικὰ παίγνια.

Ἡ τράπεζα τοῦ βασιλέως, διηρημένη ὡσαύτως εἰς δύο, τὴν ἀποκοπτὴν καὶ τὴν κοινήν, δὲν ἐκοσμήθη διὰ τῶν ἐπιτερπῶν διαχύσεων ὧν πρὸ μικροῦ ἐμνημόνευσα. Μόνον ἀμέσως ἔπειτα διενεμήθησαν εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ παρακαθήσαντας χρηματικὰ δῶρα. Ὁ ἀνεψιὸς τῆς Ὄλγας ἔλαβε μιλιαρίσια 30, οἱ ἄνθρωποι τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τότε ἡγεμόνος τῆς Ῥωσίας Σβιατοσλάβου, ὧν δὲν ὁρίζεται ὁ ἀριθμός, ἀνὰ μιλιαρίσια 5· εἰς πάντας δὲ τοὺς λοιπούς, συμποσουμένους εἰς 93, ἐδόθησαν σύναμα, κατὰ διαφόρους ὅμως ἀναλογίας, μιλιαρίσια 1081.

Μετὰ τὰ δύο γεύματα παρετέθη ἐν τῷ ἀριστητηρίῳ ἐπιδόρπιος χρυσῆ τράπεζα, ἥτις ἔφερε διάφορα γλυκύσματα ἐντὸς διαλίθων δίσκων. Ἐνταῦθα ἐγένετο ὅ,τι εἶχε γίνει μετὰ τὰς ἐπισήμους παρουσιάσεις· δηλαδὴ ἡ ἐπὶ τῶν ἐπισήμων γευμάτων διαιρεθεῖσα βασιλικὴ οἰκογένεια ἠνώθη πάλιν περὶ τὴν ἐπιδόρπιον τράπεζαν, καὶ ἐκ τῶν ξένων δὲν παρεκάθησαν εἰς αὐτὴν εἰμὴ μόνη ἡ Ὄλγα, εἰς ἣν τότε προσεφέρθησαν ἐπὶ διαλίθου δίσκου μιλιαρίσια 500. Συγχρόνως δὲ διενεμήθησαν, ἐκτὸς τοῦ ἀριστητηρίου, εἰς τὰς 6 συγγενεῖς αὐτῆς ἀνὰ 20 μιλιαρίσια, καὶ εἰς τὰς 18 θεραπαίνας ἀνὰ 8 μιλιαρίσια.

Ὁ Ῥῶσος ἱστοριογράφος Καραμζὶν ἀγανακτεῖ διὰ τὴν εὐτέλειαν τῶν χρηματικῶν τούτων δωρεῶν καὶ παρατηρεῖ ὅτι ὅσῳ ὀλίγον πλούσιοι καὶ ἂν ἦσαν εἰς πολύτιμα μέταλλα οἱ τότε ἄρχοντες τῆς Ῥωσίας, ἡ Ὄλγα δὲν ἐδέχθη βεβαίως τὰ χρήματα ἐκεῖνα εἰμὴ χάριν ἁπλῆς φιλοφροσύνης. Αἱ δωρεαὶ ἦσαν ὁμολογουμένως εὐτελεῖς, διότι μιλιαρίσια ὠνομάζοντο νομίσματα ἀργυρᾶ, ὧν 12 ἀπετέλουν τὸ χρυσοῦν νόμισμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία δὲν ὑπερέβαινε τὰ 15 φράγκα· ὥστε ἐὰν λάβωμεν τὸ ἀνώτατον χρηματικὸν ποσὸν τὸ εἰς τὴν Ὄλγαν προσφερθέν, τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ὑπερέβαινε τὰς 620 δραχμάς. Ἀλλ' ὁ Καραμζὶν ἐλησμόνησεν ὅτι καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀράβων, πλουσιωτάτων τότε ὄντων, δὲν προσεφέροντο δωρεαὶ ἀνώτεραι τῶν 500 μιλιαρισίων, ἐξ οὗ καθίσταται πρόδηλον ὅτι αἱ χρηματικαὶ αὗται προσφοραὶ ἐγίνοντο πάντοτε τιμῆς χάριν καὶ οὐχὶ ἕνεκα τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας. Εἶπον δὲ ἤδη ὅτι εἰς τὴν Ὄλγαν δὲν ἀπεδόθησαν κυριαρχικαὶ τιμαί, ἀλλὰ μόνον αἱ τιμαὶ δι' ὧν ἐδεξιοῦντο συνήθως τοὺς πρέσβεις τῶν φίλων ἐπικρατειῶν.

Ὁπωσδήποτε τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ τελεσθέντα τῇ 9 σεπτεμβρίου 955. Ἡ δευτέρα τῆς Ὄλγας ἐπίσημος δεξίωσις δὲν ἐγένετο εἰμὴ τῇ 18 ὀκτωβρίου, καθ' ἣν παρετέθη πάλιν γεῦμα ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς Ῥώσους πρέσβεις καὶ πραγματευτάς, καὶ γεῦμα τῆς βασιλίσσης εἰς τὴν ἀρχόντισσαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κυρίας. Κατὰ δὲ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ διελθούσας 40 ἡμέρας, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐτελέσθησαν ἡ κατήχησις τῆς Ὄλγας καὶ ἡ βάπτισις αὐτῆς, καίτοι, ὡς προεῖπον, τοιοῦτό τι δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως. Καὶ ἡ μὲν βάπτισις δὲν ἤθελεν ἀπαιτήσει τοσοῦτον μακρὸν χρόνον, ἀλλ' ἡ κατήχησις ἀδύνατον ἦτο νὰ διεξαχθῇ ἐκ τοῦ προχείρου. Ἡ Ὄλγα ἐγίνωσκεν, ὡς φαίνεται, ὁπωσοῦν τὴν Ἑλληνικήν, ἀφοῦ ἐπανειλημμένως ἐλάλησε κατ' ἰδίαν μετὰ τῶν βασιλέων, ἀλλ' ἦτο ἀδαὴς βεβαίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν γλώσσης, τῆς ὁποίας οἱ ὅροι ἔδει νὰ ἐξηγηθῶσι δι' ἑρμηνέως εἰς αὐτήν, ἔχουσαν ἐπὶ τούτῳ δύο ἑρμηνεῖς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ της. Ἡ δ' ἑρμηνεία, δύσκολος οὖσα καθ' ἑαυτήν, ἀπέβη ἔτι δυσκολωτέρα ὡς πρὸς τὴν πεπειραμένην καὶ φιλύποπτον ἡγεμόνα, ἥτις κατ' οὐδένα λόγον ἤθελεν ὁμολογήσει τοὺς ὅρους ἐκείνους, ἐὰν μὴ ἐπείθετο ὅτι ἡ ὁμολογία αὐτῆς δὲν τὴν καθυπέβαλλεν εἰμὴ εἰς θρησκευτικὰς ὑποχρεώσεις, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς πολιτικάς.

Ἡ βάπτισις τῆς Ὄλγας ἥτις μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν, προσεπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ αὐτῶν τῶν μυθευμάτων τῶν διαδοθέντων τότε ἐν Ῥωσίᾳ. Ἐκ τῶν μυθευμάτων τούτων ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω ἓν μόνον. Ἐν Ῥωσίᾳ λοιπὸν ἐθρυλεῖτο ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, θελεασθεὶς ὑπὸ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν πνευματικῶν χαρίτων τῆς Ὄλγας, εἶπε πρὸς αὐτὴν «τῇ ἀληθείᾳ εἶσαι ἄξια νὰ βασιλεύσῃς τῆς πόλεως ταύτης,» ἡ δὲ ἀπεκρίθη «ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι Χριστιανή· ἐὰν μὲ θέλῃς, βάπτισέ με, βάπτισέ με ὅμως σὺ αὐτός, καὶ ἂν μὴ πράξῃς τοῦτο, δὲν συναινῶ νὰ βαπτισθῶ.» Ὁ βασιλεὺς ἐβάπτισεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατριάρχου· τούτου δὲ γενομένου, ἐπανέλαβε τὴν πρότασιν τοῦ νὰ τὴν νυμφευθῇ. Ἀλλ' ἡ Ὄλγα ἀπήντησεν ὅτι ἀφοῦ τὴν ἐβάπτισε καὶ τὴν ὠνόμασε θυγατέρα του, ὁ μεταξὺ αὐτῶν γάμος εἶναι ἀδύνατος κατὰ τὸν χριστιανικὸν νόμον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνεφώνησεν ἤδη «μὲ ἐγέλασες, Ὄλγα.» Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ προσθέσω ὅτι ὅλα ταῦτα ἦσαν πλάσματα τῆς φαντασίας τοῦ βωσικοῦ λαοῦ, ἐπαναληφθέντα ἀβασανίστως ὑπὸ τῶν Ῥώσων χρονογράφων. Ἡ Ὄλγα ἀναφαίνεται ἐν αὐτοῖς διδάσκουσα τὰ χριστιανικὰ αὐτοῦ καθήκοντα εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ἐπὶ τοσοῦτον παρίσταται ἀγνοῶν αὐτὰ ὥστε νὰ πιστεύῃ ὅτι ἠδύνατο νὰ τὴν νυμφευθῇ ἀφοῦ ἐγένετο ἀνάδοχος αὐτῆς. Ἀλλὰ πλὴν τούτων, ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο ἔγγαμος, ἡ δὲ Ὄλγα ὑπερεξηκοντοῦτις τότε οὖσα, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ διασώζῃ τὰς ἀποδιδομένας αὐτῇ χάριτας.

Ὑπό τινων λέγεται ὅτι ἡ Ὄλγα μετωνομάσθη διὰ τοῦ βαπτίσματος Ἑλένη. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ παρὰ τοῖς Ῥώσοις ἐξηκολούθησε φέρουσα τὸ πρότερον αὐτῆς ὄνομα. Τὸ δὲ περίεργον, ἐνῷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥώσσοις χρονογράφοις, ὅπως καὶ σήμερον ἐν Ῥωσίᾳ, τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκφέρεται διὰ τοῦ Ο (Ὄλγα), παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐγράφετο διὰ τοῦ Ε (Ἔλγα)· καὶ τὸ ἔτι περιεργότερον, ἐκ τῶν δύο τούτων γραφῶν, ἡ Βυζαντινὴ εἶναι ἡ ὀρθοτέρα. Τῷ ὄντι ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων ἡγεμόνων τῆς Ῥωσίας (Rūruk, Ἰγόρ, Ὀλὲγ) ἦσαν Σκανδιναυϊκά. Σκανδιναυϊκὸν δὲ ἦτο καὶ τὸ τῆς Ὄλγας ὄνομα, σημαῖνον *φλόγα* καὶ προφερόμενον Helga.

Ἡ βασίλισσα μὲ ἐζήτει ἐκ διαλειμμάτων ἐξηγήσεις περὶ τῶν λεγομένων. Ὅτε ἤκουσε τὰ περὶ τοῦ ὀνόματος Ὄλγα· παράδοξον, ὑπέλαβε, κανεὶς δὲν μὲ εἶπε ταῦτα μέχρι τοῦδε· καὶ εὐδοκήσασα νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ μὲ ἐπέτρεψε νὰ ἀποχωρήσω. Ἐξελθὼν δέ, εὗρον ἀποροῦντας διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀκροάσεως τοὺς ἐν τῇ παρακειμένῃ αἰθούσῃ περιμένοντας, ὧν εἷς ἀρχαῖος φίλος μου, ἴσως ἐνθυμηθῇ ὅτι μὲ ἠρώτησε «τί ἔλεγας, ἀδελφέ, εἰς τὴν βασίλισσαν τόσην ὥραν;»

Παρῆλθον ἔκτοτε δεκαοκτὼ ἔτη. Κατὰ σε-

πτέμβριον τοῦ 1885 ἐπετράπην τὴν εἰς τὸν Διάδοχον παράδοσιν τῆς μέσης καὶ τῆς νέας ἡμῶν ἱστορίας. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1885 καὶ μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1886 ἐξεπλήρωσα τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἐν θέρει δέ, προσεκλήθην, ὅπως καὶ πάντες οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι, νὰ συνεχίσω τὸ ἔργον ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν Δεκέλειαν ἐπαύλει. Ἐκεῖ ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης παραδόσεως, ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ μαθητοῦ μου, εἶδον ἀπροσδοκήτως εἰσελθοῦσαν τὴν σεπτὴν αὐτοῦ μητέρα καὶ καθήσασαν παρὰ τῷ υἱῷ, τοῦτο δ' ἔπραττε τακτικώτατα μέχρι τῆς μετά τινα χρόνον ἀποδημίας αὐτῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ὑπελείπετο νὰ ἐκτεθῶσιν ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀμέσως προηγηθεῖσαν αὐτῆς δεκαετίαν κατορθώματα καὶ παθήματα τῶν τριῶν τελευταίων προμάχων τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Οὐνυάδου, τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου καὶ τοῦ Σκενδέρμπεϋ.

Οἱ χρόνοι οὗτοι διέφερον πολὺ τῶν προτέρων ἐκείνων ἐν οἷς περιελαμβάνετο τὸ γεγονὸς περὶ οὗ μὲ εἶχε ζητήσει πληροφορίας ἄλλοτε ἡ βασίλισσα. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος δὲν ἦτο ἥρως· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πάππου αὐτοῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος χρονολογεῖται μία τῶν λαμπροτέρων περιόδων τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν κράτους. Οἱ στρατηγοὶ Νικηφόρος Φωκᾶς καὶ Ἰωάννης Τσιμισκῆς, οἱ ἀλληλοδιαδόχως ἐπιτροπεύσαντες τὸν ἔγγονον τοῦ Κωνσταντίνου Βασίλειον τὸν Βουλγαροκτόνον, καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸς οὗτος ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος, ἀφοῦ ἐνηλικιώθη, ἀνήγαγον τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς εἰς ὕπατον βαθμὸν δόξης καὶ δυνάμεως. Εἴδομεν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς αὐλῆς ἐκείνης ὅτε ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ὑπεδέχθη τὴν ἀρχόντισσαν τῆς Ῥωσίας. Καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαπτίσματος τῆς πρώτης ῥωσίδος ἡγεμόνος κατὰ τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν δόγμα, ἔμελλε μετά τινας αἰῶνας νὰ ἐπιδράσῃ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως εἰς τὴν τύχην τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Περὶ τὰ μέσα τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος ὁ μεσαιωνικὸς ἑλληνισμὸς ἦτο ἀπεναντίας ἑτοιμοθάνατος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔμελλον νὰ ἐπιστέψωσιν ἀείμνηστα πολεμικὰ ἔργα. Ὁ Οὐνυάδης, ὁ καὶ Γιαγκω συνήθως καλούμενος, ὁ Κωνσταντῖνος Δράγοζης ἢ Δράκος, καὶ ὁ Γεώργιος Καστριώτης, ὁ κοινότερον Σκενδέρμπεϋς ἐπιλεγόμενος, ἐπεχείρησαν νὰ καταλύσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ τῆς Εὐρώπης Χερσονήσῳ ὀσμανικὴν κυριαρχίαν. Καὶ ὁ μὲν Οὐνυάδης ἔμελλε νὰ ἐνεργήσῃ ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ αὐτῆς μέρους, ὁ δὲ Καστριώτης ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἀπὸ μεσημβρίας. Ἡ σύγχρονος ὅμως αὐτῶν ἐνέργεια παρεκωλύθη ὑπὸ πολλῶν δυσχερειῶν. Ὁ Οὐνυάδης, ἀφοῦ πολλάκις ἐθριάμβευσεν εἰς τὰ βουλγαρικὰ πεδία, κατετροπώθη ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Μουράτη τοῦ Β'. πρῶτον περὶ Βάρναν καὶ ἔπειτα εἰς Κοσσυφοπέδιον. Ὁ Σκενδέρμπεϋς πολλάκις μὲν ἐπίσης ἐνίκησε τοὺς ὀσμανικοὺς στρατούς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν δυτικῶν αὐτοῦ ὁρμητηρίων, ἕνεκα ποικίλων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν περισπασμῶν. Τελευταῖον ὁ Κωνσταντῖνος, ὁρμώμενος ἐκ Πελοποννήσου, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐμπὴ ἀφοῦ ὁ Οὐνυάδης κατετροπώθη περὶ Βάρναν, ὥστε ὑπέστη καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν τύχην. Καὶ μετ' οὐ πολύ, θανόντος τοῦ Μουράτη Β'. ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀσμανιδῶν ὁ υἱός του Μωάμεθ Β', ὅστις [τῇ 29 μαΐου 1453 ἐξεπόρθησε τὴν πόλιν ἐκείνην ἣν ἀπεκάλει ἐλπίδα καὶ χαρὰν πάντων τῶν Ἑλλήνων ὁ ἡρωϊκὸς αὐτῆς πρόμαχος, ὁ πολλάκις εἰς ἀμηχανίαν περιαγαγὼν τὸ πεῖσμα τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ.

Τοιαῦτα ἦσαν ἐν κεφαλαίῳ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἱστόρησα λεπτομερέστερον εἰς τὸν Διάδοχον περὶ τὰ μέσα τοῦ 1886 ἐν τῇ βασιλικῇ ἐπαύλει τῆς Δεκελείας. Ἡ βασίλισσα παρηκολούθησε μετὰ ἀδιαλείπτου προσοχῆς ἁπάσας τὰς περιπετείας τῶν ποικίλων ἐκείνων ἀγώνων, ἀναζητοῦσα ἐπὶ τοῦ χάρτου τήν τε πορείαν τοῦ στρατοῦ καὶ τὰ κυριώτατα τῶν μαχῶν πεδία. Ἡ ὡρισμένη πρὸς τὰς παραδόσεις ἡμῶν ὥρα ἦτο ἡ ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ ἡμισείας μέχρι τῆς δωδεκάτης. Ἀλλ' ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τούτων, παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς ἀξιαγάστου τῇ ἀληθείᾳ ἐκείνης ἐπιμελείας, ὑπερέβαλον πολὺ τὴν τεταγμένην ὥραν. Καὶ ὅτε ἐπὶ τέλους ἐνόησα τοῦτο, ἐζήτησα παρὰ τῆς βασιλίσσης συγγνώμην ἕνεκα τῆς ἀπροσεξίας μου. Ἡ δέ, ἐν τῇ καλοκἀγαθίᾳ της, στραφεῖσα εὐμενῶς πρὸς ἐμέ: «Πῶς περνᾷ γλήγορα ἡ ὥρα, κύριε Παπαρρηγόπουλε, μὲ εἶπεν, ὅταν σᾶς ἀκούῃ τις ὁμιλοῦντα!»

Ἐν ἔτει λοιπὸν 1886 εὗρον παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Ἀνάσσῃ, ἥτις παρεσκευάζετο ἤδη νὰ πανηγυρίσῃ τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ Διαδόχου, τὴν αὐτὴν φιλομάθειαν, ἧς δείγματα παρέσχεν ἀπὸ τῶν χρόνων ὅτε νεωτάτη κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκ τούτου δὲ καθίσταται πρόδηλον ὅτι ὁ ζῆλος ἐκεῖνος οὔτε ἐφήμερος ὑπῆρξεν, οὔτε παροδικός, ἀλλὰ ὅπως πολλαὶ ἄλλαι ἀγαθαὶ αὐτῆς προαιρέσεις, διαρκὲς τοῦ βίου της μέλημα.

Κ. Παπαρρηγόπουλος

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

— Ἀ! σὲ νύρα ἐπὶ τέλους, ἄτιμε!.. Τί ἐνόμισες;... Πῶς θὰ μοῦ ξεφύγῃς;... Γι' αὐτὸ λοιπὸν μ' ἀφίνεις μονάχη κάθε βράδυ 'στὸ σπίτι καὶ φεύγεις...! Κακοῦργε!...

Καὶ γυναικεία παλάμη, χειροκτιοφόρος, ἁρπάζει μετὰ δυνάμεως τὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρός, νέου ὡσεὶ τριακοντάετοῦς, ἀρκετὰ εὐμόρφου καὶ ἱκανῶς κομψοῦ. Ὁ συνοδεύων αὐτὸν φίλος παραμερίζει ἔκπληκτος, καὶ ἡ γυνὴ παρεντίθεται εἰς τὸ μέσον, κρατοῦσα αὐτὸν πάντοτε ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὡς δι' ἁρπάγης θήραμα ὅπερ ἐκοπίασε ν' ἀνεύρῃ κ' ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ τῆς διαφύγῃ πλέον.

Ἡ ὥρα εἶνε δεκάτη τῆς νυκτός, ἑνάστρου νυκτὸς Ἰουλίου γλυκυτάτης, καὶ τὸ πλῆθος πληροῖ τὸ θέατρον τῶν *Ὀλυμπίων*, — (ἡ διήγησις ἀνάγεται εἰς τὴν πρὸ τῶν τελευταίων μεταβολῶν τοῦ περὶ τοὺς Ἀτύλους πεδίου ἐποχήν), — πλημμυρεῖ τὸν πρὸ τοῦ ἐξώθεν καφφενείου χῶρον καὶ περιδιαβάζει κατὰ πυκνοὺς ὁμίλους, διευθυνόμενον ἢ ἐπανερχόμενον ἐκεῖθεν, ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ ἔξω ἀγούσης πλατείας λεωφόρου ἢ ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν.

Ἐκεῖνος, τὴν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, καὶ περιδεῶς προσβλέπων γύρω μή τις ἤκουσε, διὰ βραχείας φωνῆς, συριττούσης, πνιγομένης, εἶπεν αὐτῇ:

— Πάμε!

Ἀλλ' αὐτή, βραδυνουσα ἐπίτηδες, ἐχομένη ἐπιμόνως τοῦ βραχίονός του ἰσχυρῶς, ἕλκουσα αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν, ὀπίσω, ὅπως συναρμόσῃ τὸ βῆμά του πρὸς τὸ ἰδικόν της, χωρὶς νὰ φροντίσῃ νὰ χαμηλώσῃ τῆς φωνῆς της τὸν τόνον:

— «Πάμε!», λέγει, αἴ;! ... Τώρα – «πάμε!» ... Ποῦ νὰ πάμε;... Ἀστὸ σπίτι;... Τώρα τὸ συλλογίσθηκες τὸ σπίτι...!

Αἱ λέξεις ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ στόματός της διακεκομμέναι, βίαιαι, καὶ ἀσθμαίνει, ὡς ἐκ μακροῦ δρόμου, ὁμιλοῦσα, καὶ τακτοποιεῖ διὰ τῆς ἄλλης χειρός, τρεμούσης καὶ πυρετώδους, τὰ ἐνδύματά της, ἅτινα φαίνονται ὅτι ἔχουν φορεθῇ ἐν σπουδῇ καὶ ἀταξίᾳ.

— Διασκεδάζεις βέβαια.., ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν ἀμέσως. Δὲ 'μπορεῖ βλέπεις νὰ κάμῃ χωρὶς θέατρο ὁ κύριος...! Κ' ἐγὼ 'ἀς κάθουμαι νὰ μαραζώνω μὲ τὰ παιδιά του!... Ἀρ' δὲ μοῦλεγες λοιπὸν σὰ μ' ἔπερνες πῶς μὲ ἤθελες γιὰ παραμάνα;...

***

Οἱ δύο ἄνδρες φαίνονται ὡς συντετριμμένοι ἐκ τῆς ἀπροόπτου ἐμφανίσεως. Κύπτουν τὴν κεφαλὴν ὡς κατάδικοι ὑφιστάμενοι δικαστοῦ ἐπιτιμήσεις, ἔνοχοι ἀκούοντες ἀπαγγελλομένην τὴν κατηγορίαν των, δὲν λέγουν γρῦ καὶ σχεδὸν προσπαθοῦν νὰ κρύψουν τὰ πρόσωπά των βυθίζοντες μέχρι τῆς ῥινὸς τοὺς πίλους των καὶ συστρέφοντες τοὺς μύστακάς των. Ἀπεναντίας ἡ γυνὴ βαδίζει ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, σειομένη ὅλη, ὡς ἄγουσα θρίαμβον, πάλλουσα ἐξ ὀργῆς ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήσεως, ἀδιαφοροῦσα κν δυνατὸν ν' ἀναγνωρισθῇ ἢ νὰ προκαλέσῃ τὰ ὄμματα, τὸ πρόσωπον γυμνόν, τὴν γλῶσσαν λελυμένην. Ἡ στάσις αὐτῆς εἶνε σχεδὸν ἐμπόλεμος καὶ ἡ ὅλη ἄψις της ἐριστικωτάτη, ἐμφαίνουσα δίψαν φιλονεικίας ἀκόρεστον, ἐπιθυμίαν πάλης, ὄρεξιν ἀγῶνος. Ἀλεκτορίς θὰ ἔλεγες τινάσσουσα τὰς πτέρυγάς της κ' ἑτοιμαζομένη εἰς μάχην ἀλληλομαδήματος. Ἡ ῥωνὴ αὐτῆς εἶνε ὀξεῖα, λεπτή, εἰσερχομένη βαθέως εἰς τὸ οὖς ὡς τρύπανον, κ' ἐξικνουμένη μέχρι τῶν ἐνδοτάτων τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ δονοῦσα καὶ αὐτὰς τὰς μᾶλλον ἀποκρύφους ἶνας του.

— Παραμάνα!..., ἐξακολουθεῖ συρίζουσα ὡς ἐρπετόν. Τὸν πρῶτο χρόνο ἤμουν καλή, τὸ δεύτερο ἤμουν καλή!... Τώρα δὲν εἶμαι παρὰ γιὰ τὴν κουζίνα καὶ γιὰ νὰ κοιμίζω τὰ παιδιά!... Κάθε βράδυ–κάθε βράδυ:—«Θὰ πάω 'στοῦ Νικολάκη... Ἔχουμε δουλειά!»... Ἀστὰ *Ὀλύμπια* εἶνε ἡ δουλειά σας!...

Καὶ προχωρεῖ, ἀλλ' ἀργά–ἀργά, σταματοῦσα ἑκάστοτε, προφέρουσα κεχωρισμένας τὰς φράσεις, μελετημένας πιθανῶς πρότερον, ὡς κατὰ πτύσματα ὀπτόμενον δηλητήριον πεφυλαγμένον ἐπὶ τούτῳ ὑποκάτω τῆς γλώσσης της, χωρὶς νὰ κυττάζῃ πέριξ, ὡς νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ σπίτι της ὅπερ τόσῳ συχνὰ ἀναφέρει, ἐνῷ οἱ ἄνδρες σπεύδουν ἐπειγόμενοι τοὐλάχιστον φαίνεται νὰ ἐξέλθουν τοῦ φωτισμένου χώρου καὶ νὰ φθάσουν ὑπὸ τὰ σκότη τῆς δενδροστοιχίας... Ἑκαστηνλέξιν ἣν ἀπαγγέλλει φαίνεται ὡς νὰ τὴν σταθμίζῃ, ν' ἀναμετρᾷ τὴν ἐντύπωσιν ἣν θὰ κάμῃ, νὰ τὴν ὀξύνῃ νομίζεις ἐπίτηδες ὡς αἰχμὴν βελόνης ἣν θέλει νὰ ἐμπήξῃ εἰς κρέας... Ἄρρητος ἰδίως εἶνε ἡ ἔκφρασις, ἣν δίδει εἰς τὸ *του* ἐκεῖνο, ὅταν ὁμιλῇ περὶ *στῶν παιδιῶν του*». Ἀδύνατον θὰ ἐνόμιζες τέως μία ἁπλῆ κτητικὴ ἀντωνυμία νὰ ἠμπορῇ νὰ περιλάβῃ τόσην χολὴν μίσους καὶ βδελυγμίας...

Ἤδη, τινὲς τῶν παρερχομένων ὁμίλων στρέφουν περίεργοι τὴν κεφαλήν, καὶ πολλοὶ τῶν διαβατῶν τείνουν τὸ οὖς διὰ νὰ ἐννοήσουν τί συμβαίνει. Καὶ ἐκείνη, χωρὶς νὰ τοὺς ἀξιώσῃ οὔτε βλέμματος, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον ἢ τὴν αἰδῶ νὰ προσέξῃ, ἀνελίσσει ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τὸ κατηγορητήριόν της, ἀνηλεής, ὁμιλοῦσα τριτοπροσώπως νῦν, διηγηματικῶς, ὡς ἐν τῷ θεάτρῳ οἱ ἠθοποιοὶ πρὸς τὸ ἀκροατήριον, ἢ πρὸς ἔνδειξιν μείζονος περιφρονήσεως φαίνεται.

— Ἕνα μῆνα τώρα πολεμῶ ν' ἀνακαλύψω ποῦ πάει, τί κάνει... Ἄμα φάμε, τὸ καπέλλο του ἀμέσως κ' ἔξω!... Στέλνω τὴν Ἑλένη 'στοῦ κύρ Νικολάκη...—«Ἐδῶ εἶνε ὁ ἀφέντης μου;—Τώρα ὁ,τι 'βγῆκαν μὲ τὸν 'δικό μου.»... Τὴν στέλνω 'στοῦ Σταμάτη . . . — «Μήπως ἦρθε ἐδῶ ὁ ἀφέντης μου;..—Ὄχι, δὲν ἦρθε!»... Ἀπόψε μοῦ λέει:—«Πάω 'στοῦ πατέρα μου.»... Ἐμένα, μ'ἔτρωγαν τὰ φείδια... Σηκώνομαι,ντύνομαι, πηγαίνω...—«Καλησπέρα!.. Τί;.. Μόνοι σας εἴσθε;..—Μόνοι.—Μὰ καλά, ποῦ εἶνε ὁ Δημητράκης;..—Σοῦ εἶπε πῶς θἄρθῃ ἐδῶ;.. Ἔχει ἕνα μῆνα νἄρθῃ!»... Δολοφόνε!...

* *
*

Τοὺς παρακολουθῶ ἀπό τινων στιγμῶν ἤδη. Ἡ παράδοξος αὐτὴ σκηνή, συζυγικὴ ἔρις προδήλως, ἐκρηγνυμένη οὕτως ἀνελπίστως πρὸ ἐμοῦ, ἐν πλήρει ὁδῷ, ἐν μέσῃ λεωφόρῳ, ὑπὸ τὸν μαρμαίροντα ἀττικὸν οὐρανόν, ἐνῷ μυρμηκιᾷ πέριξ ὁ λαὸς καὶ ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἀναπέμπονται πληροῦντες τὴν ἔκτασιν καὶ διαχύνοντες τὴν φαιδρότητα οἱ θορυβώδεις τῆς *Ἀίδας* τόνοι, μ' ἑλκύει ἀκατασχέτως, ἀδιάφορον περιπατητήν, ὅστις ἐπλάνων πρὸ ὀλίγων λεπτῶν ἄσκοπον τὸ βῆμα. Κωφαίνων τὸν ἦχον τῶν βημάτων μου, ἕπομαι ὄσῳ τὸ δυνατὸν ἀψοφητί. Αἱ ὀλίγαι λέξεις ἃς ἤκουσα, αἱ ποικιλλόμεναι δι' ὀνειδισμῶν καὶ στεναγμῶν, μοῦ ἤνοιξαν ἀρκετὰ τὴν ὄρεξιν. Καὶ ἀνίκητος ἐπιθυμία μὲ καταλαμβάνει νὰ ἐξιχνιάσω τὴν αἰτίαν τῆς περιέργου σκηνῆς, ἣν οὕτως ἀκουσίως ἔτυχε νὰ συναντήσω ἔμπροσθέν μου, νὰ παρακολουθήσω τὰς περιπετείας της, ν' ἀνακαλύψω τί συμβαίνει, νὰ τὴν παρατηρήσω ἐξελισσομένην, νὰ ἴδω τὸ ἀποβησόμενον. Ὁμολογουμένως δὲ ὅ,τι εἶδα ἕως τώρα δικαιολογεῖ πληρέστατα τὴν περιέργειαν αὐτήν. Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ φαντασία, ἡ ἄλλοτε γόησσα καὶ ἄλλοτε ἐριννὺς αὐτὴ θεότης, δὲν ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ ἐπίκουρος διὰ νὰ τὴν ὑπεκκαύσῃ. Καὶ ἐνῷ προσπαθῶ, λαθραῖος, προσεκτικός, ὡς ὠτακουστής, νὰ κρύπτωμαι ὅσῳ τὸ δυνατὸν μᾶλλον καλλίτερον—διότι ὁ ἀνὴρ δὲν παύει νὰ στρέφῃ ὀπίσω καὶ γύρω του παρατηρῶν μετ' ἀγωνίας—ἀναλογίζομαι ἅμα κατ' ἐμαυτόν ποῖον ἄρά γε μυστικὸν δρᾶμα νὰ κρύπτουν ἴσως αἱ ὀλίγαι αὗται φράσεις καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ σχήματα... Τίς οἶδε ποία ἄρά γε ἀλληλοῦχία γεγονότων, ἀφ' ὧν κρέμανται πολλάκις ὑπάρξεις ὅλαι, νὰ ἐξώθησε τοὺς ἄνδρας τούτους καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὴν νὰ ἔρχωνται τοιαύτην ὥραν ἐκεῖ, νὰ τρέχουν ἔξω τοῦ οἴκου των, ὄχι διὰ νὰ περιπατήσουν ἢ νὰ εὐθυμήσουν ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ διὰ νὰ ξεσχίσουν ἴσως μετ' ὀλίγον τὰς σάρκας των!... Τίς οἶδε ποία ἀγρία ἀπόκρυφος τύχη νὰ ἔσπρωξε τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, συνήθεις ἀστοὺς καθ' ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, νὰ σπεύδουν οὕτως ἀσυνειδήτως διὰ νὰ φωνάξουν τὸν πόνον των εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, διὰ νὰ ρίψουν τὸ ἄλγος των ὡς παράχορδον θλιβερὸν τόνον ἐν τῷ φαιδρῷ θορύβῳ λαϊκῆς συναθροίσεως, διὰ νὰ πετάξουν τὴν μυχίαν ὀδύνην των, σφαδάζουσαν βορὰν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πρώτου τυχόντος!... Τίς οἶδε ποίας κολάσεως ὠργαί, ὕβρεις, μανία, ἐξέβαλον τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὰς ἀγυιάς, πνιγόμενον, ἀπηλπισμένον, ἔκφρονα, διὰ νὰ ζητήσῃ μακρὰν τῆς οἰκογενείας—Μεγαίρας μὲ γαμψοὺς ὄνυχας καὶ βλοσυροὺς ὀφθαλμούς—ἀνάπαυσιν, ἀνακούφισιν, ἡσυχίαν πνεύματος, ἀέρα!... Τίς οἶδε ποίας ἀπεχθοῦς προδοσίας ὑπόνοια καὶ λύσσα νὰ ἔρριψε τὴν γυναῖκα αὐτὴν ἐκτός, μὲ τὰ φορέματα ἐν ἀταξίᾳ, ἀσθμαίνουσαν, κάθιδρον, μὴ ἐνωτιζομένην παρὰ τὴν κραυγὴν τῆς ὀργῆς της καὶ μὴ ἀκούουσαν παρὰ τὸ πάθος της!...

* *
*

Τίποτε ἀπὸ αὐτά.

Τὸ μυστηριῶδες δρᾶμα δὲν εἶνε ὡς ἐξάγεται παρὰ ἁπλῆ χυδαία ἔρις ἀθηναϊκοῦ ἀνδρογύνου τῆς μέσης τάξεως. Ἡ γυνὴ φαίνεται μᾶλλον ἡλικιωμένη τοῦ ἀνδρός. Τὰ ἐνδύματα αὐτῆς ἔχουν φορεθῆ ἐν σπουδῇ καὶ ἀτάκτως, ἀλλὰ καὶ ἐν τάξει ἂν τὰ ἐφόρει δὲν θὰ διεκρίνοντο πιθανῶς πολὺ διὰ τὴν κομψότητά των. Ἡ μορφή της, ὑπὸ τὸ φευγαλέον φῶς παρατυχόντος φανοῦ, παρίσταται ἱκανῶς ἀντιπαθητική. Αἱ κινήσεις της εἶνε ἀπότομοι καὶ νευρικαί, καὶ πρὸς τὴν ὅλην της ἐν γένει εἰκόνα φαίνεται ὅτι πληρέστατα Ὀ'ἀνταπεκρίνετο ὁ τύπος ὃν εἶχεν ὑπ'ὄψιν του ὁ λαὸς ὅταν ἔπλαττε τὴν ἐκφραστικωτάτην λέξιν του *ἀνδρογυναῖκα*. Ἀπεναντίας ὁ ἀνὴρ παρίσταται εὐσταλὴς ὑπὸ τὸν κοντὸν ἐπενδύτην του, ὀξύαιχμον κεκαρμένος τὸ γένειον, συμπαθής, ἐπιδεικνύων μικρὰν ἀνθοδέσμην ἐξ ἴων προσεισηγμένην τῇ κομβιοδόχῃ. Προδήλως τὸ ζεῦγος εἶνε ἀνάρμοστον. Πῶς συνηρμόσθησαν, πῶς τὴν ἐπῆρε δηλαδή, ἄδηλον. Ἀλλ' αὐτὰ συμβαίνουν. Καὶ ὁ πρῶτος χρόνος, καὶ ὁ δεύτερος χρόνος, θὰ οἰκονομήθηταν ὅπως-ὅπως, οὕτως ἢ ἄλλως. Ἀλλὰ τοῦ καιροῦ παρερχομένου ἡ δυστροπία τοῦ χαρακτῆρος τῆς κυρίας, οὐτινος ἀρκετὰ δείγματα καὶ ἡ σκηνὴ ἔδωκεν ἤδη, θὰ ἤρχισεν ἴσως νὰ μὴ γίνεται πλέον καὶ πολὺ ἀνεκτή. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἄλλων παρομαρτουσῶν ἐνοχλήσεων ἡ ζωὴ ἐν αὐτῇ δὲν θὰ παρέχῃ βεβαίως ἐξαιρετικῶς γοητευτικὰ θέλγητρα. Καὶ φαίνεται ὅτι ὁ νέος αὐτὸς ἔχει τὴν ἀτυχίαν, τὸν ἐγωϊσμὸν ἢ τὴν καλαισθησίαν, ὅπως θέλετε, νὰ πλήττῃ παρὰ τῇ ἀνδρογυναίκᾳ αὐτῇ καὶ νὰ ζητῇ ἔξω τῆς ἑστίας του ὅ,τι δὲν δύναται νὰ εὕρῃ πλησίον της. Τοῦτο δὲ ἤρκεσε διὰ νὰ ἐξα-

πολύσῃ τὴν σύζυγον αὐτήν, τὴν μητέρα ταύτην, μαινάδα παράφορον, λύκαιναν ὠρυομένην, εἰς τὴν δίωξίν του!...

* *
*

Ἂν εἶνε ὅμως κοινὴ καὶ χυδαία ὡς πρὸς τὴν βάσιν της ἡ σκηνή, δὲν εἶνε πάντως ἀναξία ἐνδιαφέροντος ἐν ταῖς λεπτομερείαις της. Ἂν ὄχι ἄλλο, τὸ πλαίσιον ἐν ᾧ ἐκτυλίσσεται ἀπό τινων στιγμῶν θὰ ἦτο ἀντάξιον καθ' ὅλα καὶ δι' ὑψηλῆς ἀκόμη εἰκόνα τραγῳδίας. Ἔφθασαν ἤδη βαδίζοντες ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν. Οἱ φανοὶ δὲν ἔχουν ἀναφθῇ ἐν αὐτῇ,καὶ ἐκτείνεται πέραν, σκοτεινὴ καὶ μακρά. Καὶ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων της συμπλέκονται ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των πένθιμα, ἐνῷ μυστηριωδῶς θροοῦσιν ὑπὸ τὸν ἄνεμον τοῦ βασιλικοῦ κήπου τὰ ζοφερὰ βάθη καὶ κυάνεον ἁπλοῦται ἄνωθεν τὸ στερέωμα καὶ τὰ ἄστρα ῥίπτουν ἀμαυρὰν κ' ὑποτρέμουσαν φεγγοβολήν... Τοιαύτη δὲν ἦτο περίπου ἡ νὺξ καθ' ἣν ἔβαλες τὸν τελευταῖόν σου στεναγμόν, ὦ Δεσδεμόνα;... Ἀλλὰ τῆς Δεσδεμόνας τὸ πρόσωπον ἐν τῇ χυδαίᾳ σκηνῇ τῆς ἀθηναϊκῆς δενδροστοιχίας θὰ ἠδύνατο ἀστειότατα, παρ' ὅλην τὴν ποίησιν τῆς νυκτός, νὰ παίξῃ ὁ δυστυχὴς σύζυγος, ἐνῷ ἡ γυνὴ θὰ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ διεκδικήσῃ τὸν τίτλον Ὀθέλλου μὲ ποδόγυρον. Ἡ φωνὴ αὐτῆς ἀντηχεῖ πάντοτε διαπεραστικὴ καὶ δυσηχοτάτη, εἰς τρόπον ὥστε ἀρχίζουν ἐμοῦ αὐτοῦ, τοῦ ἀδιαφόρου παρατηρητοῦ, νὰ ἐξεγείρωνται βαθμηδὸν τὰ νεῦρα καὶ μοῦ ἔρχεται νὰ ῥιφθῶ καὶ νὰ τῆς βγάλω τὴν γλῶσσαν. Τὰ κινήματα αὐτῆς εἶνε διηνεκῶς ἀπειλητικὰ καὶ ἡ στάσις της ἀγῶνος στάσις. Προφανῶς, διακρίνει τὴν δυσχέρειαν εἰς ἣν ἐμβάλλει τοὺς συνοδούς της καὶ ἐννοεῖ νὰ καταχρασθῇ αὐτῆς εἰ δυνατὸν ἀπεριορίστως. Τῇ ἀληθείᾳ, σπανιώτατα ἔτυχε νὰ παραστῶ εἰς τοιοῦτο πρωτοφανὲς καὶ ἀπελπιστικὸν μὰ τὴν Ἔριδα εἶδος *γρίνιας*. Ἡ θέσις τῶν ἀνδρῶν εἶνε ἀκριβῶς ἀξιοδάκρυτος. Λυποῦμαι ἰδίως ἐξαιρετικῶς τὸν φίλον τοῦ συζύγου, ὅστις εὑρίσκεται προδήλως περιπεπλεγμένος, καὶ δὲν ἠξεύρει τί νὰ κάμῃ, ἐν δυσκολωτάτῃ στάσει, ἀμφιβάλλων ἂν πρέπει νὰ τοὺς ἀφίσῃ νὰ λύσουν τὰς διαφοράς των μόνοι των ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ παίζων καὶ αὐτὸς τὸν βωβοῦ τριταγωνιστοῦ ἀρκετὰ κωμικὸν ρόλον του. Χρειάζεται δὲ βεβαίως ἱκανὴ δόσις ἀνεκτικότητος, ὥστε νὰ ὑπομένουν τὰ βασανιστήρια εἰς ἃ τοὺς ὑποβάλλει ὁ ἀπροσδοκήτως ἐνσκήψας αὐτὸς δημιός των. Ἂν αὐτοὶ βραδύνουν τὸ βῆμα, αὐτὴ τὸ ἐπισπεύδει, ἀναγκάζουσα αὐτοὺς νὰ τὴν παρακολουθοῦν καὶ ἄκοντες. Ἂν αὐτοὶ ἀρχίσουν νὰ σπεύδουν, αὐτὴ σταματᾷ ἐπίτηδες. Ἂν θελήσουν νὰ διευθυνθοῦν πρὸς τὰ δεξιά,αὐτὴ τοὺς ὠθεῖ νὰ στραφοῦν πρὸς τ' ἀριστερά. Ἂν στραφοῦν πρὸς τ' ἀριστερά, αὐτὴ τοὺς πιέζει νὰ διευθυνθοῦν πρὸς τὰ δεξιά. Ἂν θέλουν ν' ἀποφύγουν τὴν ἀπειλουμένην προσέγγισιν ὁμίλων διαβατῶν, αὐτὴ τοὺς ἐκβιάζει νὰ συγκρουσθοῦν μὲ αὐτοὺς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Καὶ αἱ μορφαί, καὶ τὰ παράπονα, καὶ αἱ μεμψιμοιρίαι, ἐκτυλίσσονται πάντοτε, ἀκατάπαυστοι, φορτικώτατα:

— Γιὰ τὴν κουζίνα, αἴ;... Νὰ σοῦ κοιμίζω τὰ παιδιά σου, αἴ;...

Καὶ ἀνὰ πᾶν λεπτόν, εἰς ἑκάστην φράσιν της, ὡς βάσις τῶν αἰτιάσεων, φέρονται εἰς τὸ μέσον τὰ παιδιά»,—τὰ «παιδιά *του*» ὡς τὰ ἀποκαλεῖ—, ὡς νὰ τοῦ τὰ ῥίπτῃ εἰς τὸ πρόσωπον, ὡς νὰ μὴν εἶνε καὶ ἰδικά της, μετ' ἐκφράσεως ὑψίστης καταφρονήσεως καὶ ὑπάτης ἀγανακτήσεως διότι κατεδικάσθη νὰ τὰ περιποιῆται—, ὡς νὰ ἐκτελῇ πράττουσα τοῦτο ὑπηρεσίαν ἐπιβεβλημένην καὶ νὰ προσφέρῃ ἐκδούλευσιν πρὸς αὐτόν... Καὶ τὰ ἀκούει ἐκεῖνος, σιωπηλός, κύπτων τὴν κεφαλήν, χαμαὶ νεύων χωρὶς νὰ ἀπαντᾷ, καταπίνων τὸν θυμόν του...

* *
*

Ἀλλά, φαίνεται ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἀπηύδησε. Καί, βαιᾷ τῇ φωνῇ:

— Θὰ σωπάσῃς ἐπὶ τέλους; λέγει.

— Ἐγὼ νὰ σωπάσω;.. Σιγὰ νὰ μὴ 'μοῦ βουλώσῃς καὶ τὸ στόμα!...

— Θὰ τραβήξῃς νὰ πᾶμε 'στὸ σπίτι;...

— Δὲν πάω!... Ὅ,τι θέλω θὰ κάμω!..

— Αἴ τότε λοιπὸν ἔλα νὰ καθήσῃς... Ἐγὼ ἐκόπηκα...

Καὶ κάθηται ἐπί τινος τῶν' παρακειμένων θρανίων τῆς δενδροστοιχίας.

— Δὲν κάθομαι, ὄχι!...

Ἀναγκάζεται συνεπῶς νὰ ἐγερθῇ.

— Πᾶμε λοιπόν, ἐπαναλαμβάνει.

Ἀλλὰ τότε:

— Δὲν πᾶμε πουθενά. Θὰ καθήσω. Εἶμαι κουρασμένη...

Προδήλως ὁ ἄνθρωπος ὑποφέρει δεινῶς.

— Μὰ τί εἶνε αὐτὰ τέλος πάντων; τῆς λέγει. Τί κάνεις ἔτσι;... Ἔτσι θὰ φωνάζῃς ὁλοένα;... Δὲ 'ντρέπεσαι λιγάκι τὸν κόσμο;...

Καὶ ἐκείνη,ὡς νὰ προσκαλῇ ἀκριβῶς τὸν *κόσμον* αὐτόν, τὸ περιπλανώμενον γύρω καὶ κυκλοῦν αὐτοὺς θηρίον ὅπερ τόσον φαίνεται ὅτι φοβεῖται ὁ ἀνήρ, ὑψοῦσα τὴν φωνήν, ἀναιδής, αὐθάδης:

— Δὲ 'ντρέπομαι κανένα!... Δὲν ἔχω ἀνάγκη κανένα!... Ἂς ἔλθουν ὅλοι ν' ἀκούσουν καὶ νὰ ἰδοῦν τί κακοῦργος εἶσαι!...

Ἔχασεν εἰς τὸ κάτω τῆς γραφῆς τὴν ὑπομονήν. Καὶ ἁρπάζων αὐτὴν αὐτὸς πλέον τώρα ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὠθῶν αὐτήν, ἐπιβλητικῶς, ἀξιωματικῶς, σχεδὸν βαναύσως:

— Ἔμπρός !, τῆς λέγει, δὲν ὑποφέρεσαι πλέον ! . . . Στὸ σπίτι ! . . . Τράβα !

Ἀλλ' αὐτή, ἀνετινάχθη ὅλη διαμιᾶς, ἀγρία, ἔξαλλος.

— Ἄφησέ με !, ὠλόλυξε. Θὰ σὲ φάω, κακομοίρη ! . . .

Ἡ κραυγὴ αὐτῆς ἀντήχησε διάτορος ἐν τῇ νυκτὶ καὶ ἐνόμισα ὅτι εἶδα ἐν τῷ σκότει λευκάζοντας τοὺς ὀδόντας της, ὡσὰν αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Θῆλυς Καννίβαλος νὰ ἤθελε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν . . .

Καὶ ὁ τάλας, ἔντρομος πρὸ τῆς ἀπροσδοκήτου ὀξύτητος τῆς φωνῆς καὶ πρὸ τῆς ἀκατασχέτου βιαιότητος, ἀφίνει αὖθις τὸν βραχίονά της, ἠττημένος, ὑποτεταγμένος, βλέπων ὅτι τὸ καλλίτερον πάλιν εἶνε νὰ δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ, περιδεέστερος ἢ τὸ πρίν.

* * *

Καὶ ἡ σκηνὴ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐξακολουθεῖ ὅπως καὶ πρότερον, τῆς γυναικὸς ἀναλαβούσης τὴν θριαμβευτικὴν ἐν τῷ μέσῳ πορείαν της, καὶ ἐξεμούσης ὅ,τι τῆς καταβῇ, καὶ ἐπικαλουμένης ἑκάστοτε ὡς αἴσχος εἰς ὃ τὴν ὑπεχρέωσεν ὁ ἄτιμος αὐτὸς καὶ ὡς ἔγκλημα δι' ὃ εἶχε δίκαιον νὰ κατηγορῇ αὐτὸν τὸν *κακοῦργον* ὅτι τὴν ἀφίνει κάθε βράδυ μόνην 'στὸ σπίτι διὰ νὰ κοιμίζῃ τὰ παιδιά *του*, καὶ ὑβριζούσης ἐν φαρμακερῷ στέλῳ, ἐνῷ ἐκεῖνοι κρύπτουν ἐκ νέου τὰς μορφάς των, μὲ καταβιβασμένους τοὺς πίλους των καὶ συστρέφοντες τοὺς μύστακάς των. . .

Μὲ τὸ αὐτὸ βάδισμα καὶ τὰς αὐτὰς στάσεις καὶ τὰ αὐτὰ ἐπεισόδια ἔφθασαν ἤδη εἰς τὸ τέλος τῆς δενδροστοιχίας.

Ἐκεῖθεν, ἔκαμψαν ἀριστερά, πρὸς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος.

Κατῆλθον εἰς αὐτήν.

Ἔκαμαν ὀλίγα βήματα.

Καί, διά τινος τῶν παρόδων της, τοὺς ἔχασα· αἴφνης ἀπ' ἔμπροσθέν μου . . .

Παρετήρησα γύρω διὰ νὰ ἴδω ποῦ διηυθύνθησαν, ἀλλὰ δὲν τοὺς εἶδα πλέον.

Εἶχα βαρυνθῇ ἄλλως τε νὰ τοὺς παρακολουθῶ..

Καὶ ἐνῷ ἀπέρχομαι, γελῶν ἐνδομύχως διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἱστορίαν εἰς ἣν παρέστην πρὸ μικροῦ οὕτως ἀνελπίστως ἀκουσίως μάρτυς, συλλογίζομαι ἀφ' ἑτέρου μετὰ λύπης τὰ δυστυχῆ μωρά, ἅτινα ἀπέμειναν εἰς τὸ *σπίτι*, μόνα μετὰ τὴν ἐρήμωσίν του πρὸ ὀλίγου καὶ ὑπὸ τῶν δύο κυρίων του, τῶν ἡρώων τῆς σκηνῆς, ἐμπεπιστευμένα ἴσως εἰς τὴν φύλαξιν καμμιᾶς ὑπηρετρίας ἥτις θὰ ἐρωτολογῇ πιθανῶς καὶ αὐτὴ τάρα ἐν τῷ μαγειρείῳ καὶ θὰ τὰ στέλλῃ εἰς τὸν διάβολον, ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα αὐτὸν φεύγοντα τὴν ὄψιν τῆς μαινάδος ταύτης καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα αὐτὴν τρέχουσαν εἰς τὰς ὁδοὺς πρὸς καταδίωξιν τοῦ φυγάδος τούτου, καὶ θὰ κλαίουν βέβαια τὴν στιγμὴν ταύτην, τὰ ταλαίπωρα βρέφη, καὶ θὰ οἰμώζουν καὶ θὰ κόπτωνται μέσα εἰς τὰ μικρά λίκνα των . . . !

Μιχαὴλ Μητσάκης

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν ἱστόρημα.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν τούτοις τὸ Κοιτωνάριον προεπορεύετο πάντοτε, καὶ ὁ Χαράλδος, ἐνῷ σφοδρὰ συνεκρούοντο ἐν αὐτῷ πάθη, μηχανικῶς ἠκολούθει. Ὁ εὐνουχίσκος ἐκεῖνος ἔβαινε βεβαίως πρὸς τ' Ἀνάκτορα, εἰσδύων μέχρι τοῦ βωμοῦ τῆς πολυλατρεύτου θεότητος. Τίς οἶδεν· ἐὰν μετ' αὐτοῦ παρεισήγετο, ἐὰν κατέφθανε μέχρι τῶν ποδῶν αὐτῆς . . . Πλὴν φεῦ, τοὺς χρυσοῦς τούτους ὀνείρους διέλυσε ταχέως ἡ πραγματικότης, καθ' ὅσον ὁ παῖς, καταλιπὼν αἴφνης τὸν Λύγουστέα, καὶ διελθὼν παρὰ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους καὶ τὸν Λαμπτῆρα, κατηυθύνθη πρὸς τὸν λιμένα. Ὁ Χαράλδος ἔστη τότε, καὶ ἀπεστρέφετο ὅπως δυσθύμως ἐπανακάμψῃ, ὅτε ὁ εὐνουχίσκος, ὡσεὶ μαντεύσας τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ, ἔνευσε διὰ τῆς χειρός. Γλυκύθυμος ἐλπὶς κατεπλημμύρησε καὶ αὖθις τοῦ νέου Ἰάρλου τὴν καρδίαν, καὶ προέβη περαιτέρω, καὶ τοι οὐδόλως κατανοῶν τὸ συμβαῖνον.

Ἐν τούτοις τὸ Κοιτωνάριον, στρέψαν πρὸς τὸν λιμένα τὰ νῶτα, καὶ διαβὰν παρὰ τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Ἐλευθερίου, ἐξῆλθεν ἐπὶ τῆς μετ' αὐτὸ ἐρήμου παραλίας· ἐκεῖ δέ, ἀφοῦ ἐφ' ἱκανὸν ἐβάδισεν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ παρέκαμψε βράχους τινὰς παρὰ τὴν ὄχθην ἐγειρομένους, ἔφθασεν εἰς μικροσκοπικὸν κολπίσκον, ἐν ᾧ ἐπεφάνη ἐλαφρὸν ἀκάτιον, ὑπὸ δύο Αἰθιόπων ἐλαυνόμενον.

Ὁ Χαράλδος, νεύσαντος τότε τοῦ παιδός, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ κέλυφος, ἐλαφρὸν ὡς ἀλκυών, ἀφοῦ ἐπαρκῶς ἐμακρύνθη τῆς ἀκτῆς, ἤρχισεν ἀναπλέον τὸν Βόσπορον. Ἡ ἑσπέρα ἦν ἤδη προκεχωρημένη, καὶ εἰς τὸν γλαυκὸν αἰθέρα πρῶτος ὑπέτρεμεν ὁ ἀργυροῦς τῆς Παφίας ἀστήρ, ἐνῷ θεσπέσιος κατεῖχε τὴν φύσιν πᾶσαν ἥμερος, καὶ ὁ ἥρως ἡμῶν μόλις διὰ τῶν δύο χειρῶν κατέστελλε τοὺς βιαίους τῆς καρδίας αὐτοῦ παλμούς.

Ἐν τούτοις ἡ πορεία παρετείνετο, καὶ τοῦ Χαράλδου ἐκορυφοῦτο ἡ ἀνυπομονησία, διὸ καὶ κύψας εἰς τὸ οὖς τοῦ εὐνουχίσκου, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῦ μετέβαινον, ἀλλ' ἐκεῖνος εἰς μόνην ἀπάντησιν ἔθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων.

Μίαν ὁλόκληρον ὥραν διήρκεσεν ὁ μυστηριώδης οὗτος πλοῦς, μέχρις οὗ, φθάσα πρὸ τοῦ Ἡραίου, ἐστράφη τέλος ἡ λέμβος πρὸς τὴν ἀκτήν. Ἐν τῷ προαστείῳ ἐκείνῳ ᾠκοδόμησεν ἄλλοτε ἡ περίπυστος Θεοδώρα, ἡ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ σύζυγος, λαμπρὰ βασίλεια καὶ τερμένη καὶ μαρμαρίνους στοὰς καὶ λουτρῶνας, ἐν τῷ μέσῳ εὐθαλῶν λειμώνων καὶ κήπων. Ἤδη μετὰ παρέλευσιν πέντε ὅλων αἰώνων, πολλὰ τῶν θαυμασίων ἐκείνων κτιρίων κατέκειντο εἰς ἐρείπια, ἀλλὰ διετηρεῖτο πάντοτε ὁ παράδεισος καίτοι πως ἠμελημένος καὶ ὑλομανήσας. Ἐξαφανισθέντων δὲ πρὸς τούτοις τῶν εὐρέων κρηπιδωμάτων, τῶν ἀπειργάντων τέως τοῦ Εὐξείνου πόντου τὰς βιαίας ὁρμάς, μόνη ἀπέμεινεν ἐπὶ τῆς παραλίας ἡ χρυσῆ ἄμμος, ἐφ' ἧς ἠρέμα, κατὰ τὴν ὡραίαν ἐκείνην ἑσπέραν, ἐφλοίσβει τῶν κυμάτων ὁ ῥόθος Τὴν ἀκτὴν ταύτην ἐφ' ἱκανὸν ἀνακλεύσασα ἡ λέμβος, εἰσέδυ εἰς τεχνητὸν τῆς θαλάσσης βραχίονα, ὃν ἐκάλυπτε πυκνὴ ἀνκαδενδρὰς κληματίτιδος καὶ ἰάσμου, καὶ τέλος προσωρμίσθη εἰς μικρὰν ἀποβάθραν, ἐξ ἰάσπιδος καὶ ἀλλαβάστρου συνηρμοσμένην.

Ἐκεῖ τὸ Κοιτωνάριον ἀπεβιβάσθη, καὶ ἀκολουθοῦντος πάντοτε τοῦ Χαράλδου, ἀφοῦ διῆλθεν ὑπὸ τὰς πυκνὰς τῶν δένδρων συστάδας, κατέλιξεν εἰς μικρὸν περίπτερον, ἐντελῶς ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν πλατάνων κρυπτόμενον, καὶ οἰκοδομηθὲν ἄλλοτε ὑπὸ τῆς Ζωῆς Καρβουνοψίνης τῆς τετάρτης συζύγου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Τὸ οἴκημα ἐφαίνετο ἐγκαταλελειμμένον, ἀλλ' ὁ εὐνουχίσκος πλησιάσας ἀπεμιμήθη μετὰ θαυμασίας τέχνης τὸ ἆσμα τῆς ἀηδόνος, καὶ τότε, ἀνοιγείσης τῆς θύρας ὑπὸ ἀφανοῦς χειρός, ὁ Χαράλδος παρεισέφρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα.

Ἐκεῖ δ' εὑρέθη κατὰ πρῶτον ἐντὸς θαλάμου μαρμαρίνου. Ἀναβρυτήριον ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἐξέχεε παφλάζον ὕδωρ εἰς εὐρεῖαν λεκάνην ἐκ πρασίνου λίθου, ἐν ᾗ ἐφαίνοντο λουόμεναι μαρμάριναι νύμφαι· ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ, ἣν ἐφώτιζε πολύχρους λυχνία, ὑπὸ τὸ ἀνοβρυτήριον κεκρυμμένη, καὶ παρέχουσα εἰς τὸ καταπίπτον ὕδωρ πάσας τῆς ἴριδος τὰς μαρμαρυγάς, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἠνοίγετο ἐπ' αὐτῆς διάδρομος, κατεχόμενος ὅλος ὑπὸ πορτοκαλεῶν, αἵτινες συνέπλεκον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοὺς καταφόρτους αὐτῆς κλώνους. Διαβὰς δὲ καὶ τοῦτον ὁ Χαράλδος, ἔφθασε τέλος πρὸ βαρέος παραπετάσματος. Τί ἔκρυπτεν ἄρά γε τὸ ἀργυρόπαστον ἐκεῖνο ὕφασμα ; Ὦ ἄρατος συγκίνησις! Ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἔτρεμεν ὡς τὸ φύλλον, καὶ οἱ πόδες ἐκλονίζοντο· ἀλλὰ τέλος διὰ σπασμωδικοῦ κινήματος ἀνήγειρε τὸν πέπλον, καὶ θαυμάσιον ἀπεκαλύφθη τότε εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ θέαμα.

Ἡ αἴθουσα ἦν ἐπίσης μαρμαρίνη, ἀλλὰ δικτυωτὸν ἐκ κεχρυσωμένου χαλκοῦ διῆκε μέχρι τῆς ὀροφῆς, καὶ παντοειδῆ ἄνθη, ἐπ' αὐτοῦ ἀνέρποντα, μετέβαλλον αὐτὴν εἰς εὐώδες κάνιστρον. Πολυπληθεῖς λυχνίαι, ὑπὸ τοῦ φυλλώματος κεκαλυμμέναι, διέχεον ἀφθονον στέλας ἐπὶ τῆς ὅλης περιοχῆς. μαλθακῶς δ' ἐπὶ παστάδος ἐκ φύλλων ῥόδων ἀνακειμένη, διεκρίνετο περικαλὴς μορφή, ἣν ὁ Χαράλδος ἀμέσως ἀνεγνώρισεν. Ἦν ἡ Μαρία, τὴν αὐτὴν φέρουσα λευκὴν ἐσθῆτα τῆς ἀλήστου ἐκείνης ἑσπέρας. Δι' ἑνὸς ἅλματος εὑρέθη ὁ Χαράλδος παρ' αὐτήν, καὶ οἱ δικαεῖς πόθοι ὁλοκλήρου μηνὸς μετεβλήθησαν εἰς διάπυρον ἀσπασμόν. Τὰ μετέπειτα οὐδεὶς γνωρίζει, ἀλλὰ τὰ μικρὰ τοῦ παραδείσου πτηνὰ διηγοῦνται ὅτι, περὶ τὸ πρῶτον λυκόφως, ὅτε μόλις ἀφυπνισθέντα ἐλέαινον διὰ τοῦ κιτρίνου ἀμμους τὰς ποικιλοχρόους αὐτῶν πτέρυγας, εἶδον εἰς τὴν θύραν τοῦ περιπτέρου λευχείμονα μορφήν, κρεμαμένην ἐκ τοῦ τραχήλου εὐειδοῦς νεανίου, ὅστις ἀποσπασθεὶς τέλος, κατηυθύνθη πρὸς τὴν παραλίαν.

Ὁ Χαράλδος ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὑπῆρξεν ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν. Ἡ Μαρία, ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς προσφάτου ἀσθενείας καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ζωογόνου τοῦ Καταστένου αὔρας, κατεῖχεν ἀπό τινος μετ' ὀλιγίστων οἰκετῶν τὸ ἀρχαῖον Ἀνάκτορον τοῦ Ἡραίου, ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο διασκευασθέν· ἐκεῖ δ' ἐλευθέρως εἰς τὸ πέριξ ἄλσος πλανωμένη, πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰσέδυεν ἀπαρατήρητος εἰς τὸ μεμαρυγμένον περίπτερον, ὅπερ ἐθεωρεῖτο κενόν, καὶ εἰς ὃ προσήρχετο κατὰ τὸν αὐτὸν πάντοτε τρόπον ὁ Χαράλδος, οὗ τὴν ἀμύθητον εὐδαιμονίαν οὐδεὶς ἐμάντευε, διότι τὰς ἡμέρας διῆγε κατὰ τὸ σύνηθες ἐν τῷ τρικλίνῳ τῶν Βαριάγων.

ΙΣΤ'.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ φθερὰ τραγῳδία διεδραματίζετο εἰς τ' Ἀνάκτορα. Ὀλίγον μετὰ τὰς ἑορτὰς τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ὁ Αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ ἀσθενείας παραδόξου, ἥτις ἐπήνεγκε τὴν πτῶσιν πασῶν αὐτοῦ τῶν τριχῶν, «νόσῳ χρονίᾳ βάλλεται, λέγει ὁ Γλυκᾶς, καὶ τριχορρυεῖ γένυν τε καὶ κόμην.» Ἐννοεῖται ὅτι ἐκλήθησαν ἀμέσως οἱ κράτιστοι τῆς ἐποχῆς ἰατροί, ἀλλ' οὐδὲν ἤνυσαν, οὕτως ὥστε ὁ ἀτυχὴς Ἄναξ, περιελθὼν εἰς θέσιν οἰκτρὰν καὶ σχεδὸν διαρκῶς κλινοπετής, ἐπεκαλεῖτο τὸν θάνατον, ἤρχισε δὲ τότε ψιθυριζομένη φήμη ἀπαισία, ἥτις ταχέως διεδόθη καὶ γενικῶς ἐπιστεύθη.

Εἴδομεν ἤδη ὅτι ὁ σώφρων βίος, ὃν μετήρχετο ὁ ἑξηκοντούτης πλέον Ῥωμανός, οὐδόλως ἤρεσκεν εἰς τὴν ζωηρὰν αὐτοῦ συμβίαν, ἥτις «σφαδασμοῖς σαρκικοῖς ὑποθερμαινομένη,» κατὰ τὴν ἔκφρασιν πάντοτε τοῦ χρονογράφου, ἤρχισεν «ἐρωτικῶς ἐνορῶσα» πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ὀρφανοτρόφου Μιχαήλ, «εὐπρεπέστατον τὴν

ὄψιν ὑπάρχοντα,» καὶ περιῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς κρυφίας πρὸς αὐτὸν σχέσεις. Ἀλλ' ἐὰν φυσικὸν παρίσταται οὕτω τὸ πάθος τῆς Αὐτοκρατείρας, τὴν προθυμίαν τοῦ νεαροῦ εὐνουμένου ἀνεπαρκῶς ἐξηγεῖ ἡ τὴν ἐνοχὴν αὐτοῦ περικαλύπτουσα πορφύρα, οὐδ' ἔσφαλλον οἱ φρονοῦντες ὅτι ὠθεῖτο ἰδίως ὑπὸ ἀκράτου φιλοδοξίας, ἀπαύστως ἄλλως τε ὑπὸ τῆς φιλαρχίας τοῦ Ὀρφανοτρόφου συνδαυλιζομένης. Τούτων πάντων γνωστῶν διατελούντων, οὐδόλως παράδοξα τὰ ψιθυριζόμενα περὶ στυγεροῦ κακουργήματος, καὶ τὴν γενικὴν ταύτην πεποίθησιν ἐπεῤῥώννυε τῶν ἰατρῶν ἡ συμπεριφορά, ἥτις ἐφαίνετο δυσεξήγητος. Ὁσάκις ἐκαλοῦντο εἰς τ' Ἀνάκτορα, προσήρχοντο οὗτοι τρέμοντες, ὡμίλουν ἀσυναρτήτως καὶ ἀπεχώρουν τὰς κεφαλὰς σείοντες, ὡσεὶ ἐκ δεινοῦ ἐλυτρώθησαν κινδύνου· καὶ ὅμως οὐδεὶς ὡμίλει, οὐδεὶς κατήγγελλε τὸ φρικτὸν ἀνοσιούργημα, διότι οἱ δράσται ἦσαν καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος ἰσχυρότεροι, διότι πᾶσα νύξις ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν.

Ἀλλ' ἡμᾶς οὐδεὶς ἀναχαιτίζει τοιοῦτος ἐνδοιασμός. Ναί, ἦσαν βάσιμα τὰ θρυλλούμενα, ναί, ὁ Ἄναξ ἔβαινε βραδέως πρὸς τὸν τάφον, «βραδυθανάτοις φαρμάκοις κατεργασθείς» ὑπὸ τῆς ἀσπλάγχνου αὐτοῦ συζύγου καὶ τοῦ ἀσυνειδήτου Ἀδώνιδος, τοῦ μεταχειριζομένου τὴν βασιλικὴν παστάδα ὡς βαθμῖδα πρὸς τὸν παγκόσμιον θρόνον. Βάρραθρον ἀληθῶς ζοφερὸν ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, καὶ ἀποτρόπαιον τὸ πρὸ ἡμῶν ἀνελισσόμενον θέαμα. Ἴδετε τὴν παρήλικα ἐκείνην Ἄνασσαν, τὴν ἐκ πάθους ἀκαθέκτου κηλιδοῦσαν τὴν σεπτὴν τῆς Ῥώμης πορφύραν, ἴδετε τὸν μόλις ἡβῶντα περικαλλῆ νεανίαν, ὑπὸ τοῦ πελιδνοῦ τῆς ἐπιληψίας φάσματος κατασκελλόμενον, καὶ ὅμως ὀρέγοντα πρὸς τὸ στέμμα τὴν αὐτὴν ὑποτρέμουσαν χεῖρα, δι' ἧς ἔμιξε τὸ δηλητήριον, παράστητε εἰς τὰς κρυφίας ἐντεύξεις τῶν δύο ἐκείνων ὄντων, τῶν ἀνταλλασσόντων ἀθεμίτους ἀσπασμούς, καὶ ἀναμετρούντων συνάμα τὴν πρόοδον τῆς καταστροφῆς, τῆς μετὰ σατανικῆς ψυχραιμίας παρασκευασθείσης, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τελουμένης. Ἐφ' ὅσον ἐπελιδνοῦτο τὸ κεχρισμένον τοῦ Ἄνακτος μέτωπον, ἐφ' ὅσον ἐκοιλοῦντο οἱ σβεννύμενοι ὀφθαλμοὶ ὑπὸ τὴν φοβερὰν τοῦ κωνείου ἐπήρειαν, ἐπὶ τοσοῦτον ἠγάλλοντο αἱ ἀνθρωπόμορφοι τίγρεις, καὶ εἰς τρυφερωτέρας ἐτέροντο περιπτύξεις. Ἰλιγγιᾷ ὁ ἀναλογιζόμενος τὴν λελογισμένην τὴν ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους παρατεινομένην ἐκείνην δολοφονίαν, ἧς οἱ τῶν δαιμόνων ἀπαισιώτεροι δράσται προσήγγιζον ἐν τούτοις εἰς τὸν οὐρανόν, ἡ μὲν Αὐγοῦστα διὰ τοῦ θεοσδότου σκήπτρου, καὶ ὁ συνένοχος αὐτῆς διὰ τοῦ θεοσδότου κάλλους. Οὐδόλως ἄπορον ἑπομένως ἐὰν οἱ τκλαίποροι τοῦ Βυζαντίου ἀστοί, ἀκούοντες τὰ ψιθυριζόμενα περὶ τῶν ὑψίστων ἐκείνων σφαιρῶν, ἃς συνέχεον μετὰ τῶν νεῤῥῶν, ἐπαίουν τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον, καὶ ἀπεμακρύνοντο ὡσεὶ ἐπέκειτο δεινή τις πανωλεθρία.

Ἐν τούτοις, καίτοι καταφυγόντες εἰς τὰ βραδυθάνατα φάρμακα, ὅπως παρασκευάσωσι φυσικὴν δῆθεν καταστροφήν, οἱ δράσται κατεβιβρώσκοντο ὑπὸ τῆς ἀνυπομονησίας, καί, τῇ εἰσηγήσει πάντοτε τοῦ Ὀρφανοτρόφου, ὁ Μιχαὴλ κατέφυγε τέλος, πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς λύσεως, εἰς ἔτι ζοφερώτερον τερατούργημα. Διελθούσης ἐν τῷ μέσῳ τῶν συγκινήσεων τούτων τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, ἡ μεγάλη Πέμπτη ἀνέτειλεν ὑετώδης καὶ σκοτεινή, ὡσεὶ ἀγωνιώσης αὐτῆς τῆς φύσεως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν στυγνοῦ προαισθήματος. Ψυχρὸς βοῤῥᾶς, παρασύρων πυκνὰς χιόνος νιφάδας, ὠλόλυζεν εἰς τὰς κυπαρίσσους, ἃς ἔκαμπτε μέχρι γῆς, καὶ κατεβοθροῦτο εἶτα εἰς τὰς στενὰς τῆς πόλεως ὁδούς.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτελεῖτο εἰς τ' Ἀνάκτορα προέλευσις παγανή, ἤτοι πένθιμος, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπίσημος δεξίωσις, καθ' ἣν διενέμοντο εἰς τοὺς Συγκλητικοὺς αἱ ῥάβδαι, ἤτοι τὰ πασχάλια τοῦ Ἄνακτος δῶρα. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ῥωμανός, πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον μέχρις ἐσχάτων, καὶ μικρὰν αἰσθανόμενος ἀπό τινος βελτίωσιν, παρέστη κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰς τὰς τελετὰς ταύτας, καὶ καθεσθεὶς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θρόνου ἐν τῷ Κουσιστωρίῳ, προέβη εἰς τὴν διανομήν... Ἀλλ' οἰκτρὸν ἦν τὸ θέαμα τοῦ πελιδνοῦ ἐκείνου φάσματος τῆς προτέρας μεγαλειότητος, καὶ μόλις καταστέλλοντες τὰ δάκρυα προσήρχοντο καθ' ὁμίλους οἱ πιστοὶ Μεγιστᾶνες. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν συγκατελέγετο καὶ ὁ Χαράλδος, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἑβδομάδος οἱ Βαριάγοι ἐφύλαττον ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

Τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας παρῆλθεν ἐν ἠρεμίᾳ, τοῦ Βασιλέως μὴ μεταβάντος εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Παθῶν, μηδὲ καλέσαντος μετὰ τοῦτο τοὺς Ἄρχοντας εἰς τὴν συνήθη ἱερὰν εὐωχίαν, διὸ καὶ βαθεῖα ἐδέσποζεν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις σιγή, ἀφοῦ, κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν, ἐκλείσθησαν πᾶσαι αὐτῶν αἱ πύλαι. Ἦν τότε ἡ ἑβδόμη περίπου, καὶ ὁ Χαράλδος, ἐν τῷ φυλακείῳ καθήμενος, ἐπλανᾶτο διὰ τῆς φαντασίας εἰς τρυφερὰ ἡλύσια. Τὴν Μαρίαν ἀναλογιζόμενος, ἧς ἐστερεῖτο ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκτάκτου ταύτης ὑπηρεσίας, ἔστενεν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ὥραν συνήθως ἐτρύφα εἰς τὰς ἀφρώδεις ἀγκάλας τῆς ἐπεράστου αὐτοῦ φίλης.

Ἀλλὰ τοὺς ἡδεῖς τούτους ῥεμβασμοὺς διέκοψαν αἴφνης γοεραὶ κραυγαί, ἐκ τοῦ Χρυσοτρικλίνου προερχόμεναι. Ὁ νέος Κόμης, ἁρπάσας

τὸ ξίφος, καὶ ὑπό τινων τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ ἀκολουθούμενος, ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Τὰ διάφορα τῶν Ἀνακτόρων διαμερίσματα ἦσαν κενά, φυλαττόμενα μόνον ὑπὸ τῶν Νουμέρων, οἵτινες οὐδεμίαν παρέσχον ἀντίστασιν, κατέφθασε δὲ οὕτω μέχρι τῶν προθαλάμων, ἔνθα εὗρε τρέμοντας τοὺς Παρακοιμωμένους.

— Τί συμβαίνει, ἠρώτησε;

— Ἀγνοοῦμεν, ἀπήντησαν οὗτοι.

— Τότε σπεύσατε.

— Οὐδεμία ἐδόθη διαταγή.

— Τίς ἀναμένει διαταγὰς εἰς τοιαύτην στιγμήν; Ἔμπρός!

— Οὐδεὶς διέρχεται τὸ ἱερὸν τοῦτο κατώφλιον ἄνευ εἰδικῆς τοῦ Ἄνακτος ἀδείας, ἀπήντησαν οἱ δύο Δομέστικοι, σύροντες τὰ ξίφη καὶ παρὰ τὴν θύραν τασσόμενοι.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ συνέλθωσιν οἱ λοιποὶ Παρακοιμώμενοι, ὁ Χαράλδος, ἀπωθήσας αὐτοὺς ὡς ἀθύρματα, ὥρμησεν εἰς τὰ ἐνδότερα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ ἀκολουθούμενος. Εὗρε δ' ἐγκαταλελειμμένα καὶ τὰ ἰδιαίτερα τοῦ Αὐτοκράτορος δώματα, μέχρις οὗ, φθὰς εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ κοιτῶνος, συνήντησεν ἐκεῖ τοὺς Πραιποσίτους, οἵτινες ἐγνώριζον μόνον ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐλούετο. Στραφεὶς ὅθεν πρὸς τὰ δεξιά, ἔσπευσε πρὸς τὸ τμῆμα τῶν βαλανείων, καὶ τὴν φορὰν ταύτην εὗρε τοὺς προδρόμους κατεχομένους ὑπὸ τῶν εὐνούχων τοῦ Κουβουκλείου, οἵτινες ὅμως, περιθεεῖς καὶ τὰς τρίχας τιλλοντες, καίτοι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συμβαινόντων, οὐδόλως, παρὰ τὸ καθῆκον αὐτῶν, ἀντέστησαν. Φθὰς δὲ οὕτω μέχρι τῶν Ἀποδυτῶν, εὗρε τοὺς Μαγλαβίτας μετὰ τοῦ Βαλνιαρίτου καὶ τοῦ Πρωτεμβαταρίου. Οὗτοι, ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀκούσαντες τοὺς γόους, οὓς ἠκολούθησεν ὡσεὶ ἐπιθανάτιος ῥόγχος, διετέλουν ἐπίσης ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει, ἀλλ' ἀπέμενον εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, καθ' ὅσον αὐστηροτάτη ἐπύγχανεν ἡ τῆς Αὐλῆς ἐθιμοτυπία, καὶ διὰ θανάτου ἐκολάζετο πᾶς ὁ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ μιαίνων τὸ ἱερὸν διαμέρισμα τοῦ κολυμβήματος, ἔνθα μόνος πλέον εἰσέδυεν ὁ Ἄναξ μετὰ τῆς μυστικῆς αὐτοῦ θεραπείας καὶ τῶν λουστῶν. Ὁ Χαράλδος ἐν τούτοις, ἀτελὴς ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην Βυζαντινός, ὥρμησεν αὖθις πρὸς τὰ ἐμπρός, ἀλλὰ μόλις ἤγγισε τὸ παραπέτασμα, τὸ καλύπτον τὸ *μονόθυρον* ἀπέμεινεν ἐμβρόντητος πελιδνὴ καὶ ἀγρία τὴν ὄψιν ἵστατο πρὸ αὐτοῦ. . τίς νομίζετε; Ἡ Αὐτοκράτειρα Ζωή.

— Τί ζητεῖς; ἠρώτησεν αὕτη, φοβερὸν ἐκσφενδονίζουσα κατὰ τοῦ τολμητίου βλέμμα.

— Ἔσπευδον εἰς βοήθειαν, ἤκουσα θόρυβον.

— Μακράν! ἐπέταξεν ἡ Ἄνασσα, δεικνύουσα ὀργίλως τὴν θύραν, καὶ τὸ παραπέτασμα κατέπεσεν.

Ὁ Χαράλδος ἀπεσύρθη τότε πλήρης ἀπορίας, ἀφεὶς πρηνεῖς τοὺς Μαγλαβίτας, οἵτινες καταπεσόντες ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς Αὐγούστης, μάτην ἐζήτουν τὸ ἀναγκαῖον θάῤῥος ὅπως ἀνεγερθῶσι. Καὶ οὐχὶ ἀδίκως, καθ' ὅσον τὸ γεγονὸς ἦν πρωτοφανὲς καὶ ἀνήκουστον. Ἡ Ἄνασσα ἐν τῷ βαλανείῳ, λουομένου τοῦ Αὐτοκράτορος! Μυστήριον ἀνεξερεύνητον, καὶ περὶ ὃ ἐπυκνοῦτο διαρκῶς ὁ ζόφος, καθ' ὅσον μόλις παρελθούσης μιᾶς ὥρας, ἤρχισε σειρὰ ὅλη γεγονότων ἐκτάκτων. Τὰ πρὸ μικροῦ ἀκόμη σκοτεινὰ Βασίλεια ἀπήστραπτον ἤδη ἐκ μυρίων φώτων, ὡς κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων ἑορτῶν, πρᾶγμα κατακληκτικὸν ἐν τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδι, ἐνῷ διὰ τῶν εὐρέως ἀνεπετασθεισῶν πυλῶν συνέῤῥεον οἱ πολυπληθεῖς Μεγιστᾶνες, διὰ τῶν Πραιποσίτων κληθέντες, καὶ φέροντες, ἀντὶ τῶν παγανῶν, τὰ πομπωδέστερα τῶν ἀλληλεμάτων. Μετ' ὀλίγον δ' ἐθεάθη προστρέχων καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλέξιος μετὰ τοῦ ἀνωτάτου κλήρου, κληθείς, ὡς ἐθρυλλεῖτο, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμανοῦ ἐκ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἔνθα μόλις κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἔληγεν ἡ τῶν Παθῶν λειτουργία.

Ταῦτα πάντα ἦσαν τοσοῦτον παράδοξα, ὥστε ὁ Χαράλδος, ὑπὸ φυσικῆς ἐλαυνόμενος περιεργείας, περιεβλήθη τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ στολήν, καὶ εἰσῆλθεν ἐπίσης εἰς τ' Ἀνάκτορα· ἀλλὰ διάφορος ἦν ἤδη ὅλως ἡ ἐκεῖ τῶν πραγμάτων ὄψις. Ἀντὶ τῆς προτέρας σιγῆς καὶ τοῦ σκότους, εἰς τὰς καταφώτους αἰθούσας συνωθοῦντο νῦν αἱ πολυπληθεῖς τῶν Αὐλικῶν τάξεις, καὶ ἀσυνήθης ἐδέσποζε συγκίνησις. Διῆλθε δὲ οὕτως ὁ νέος Κόμης μέχρι τοῦ Χρυσοτρικλίνου, ἀλλ' ὅτε ἀφίχθη εἰς τὴν μεγάλην τοῦ διαμερίσματος ἐκείνου αἴθουσαν, μόλις τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπίστευσεν. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀρκαδίου ἐκάθητο, ἀγέρωχος καὶ τὴν πορφύρκν περιβεβλημένη, ἡ Ζωή, παρ' αὐτὴν δ' ἐπὶ ἑτέρου θρόνου, τὸ λευκὸν φέρων στέμμα καὶ τὰ βασιλικὰ σήματα βαστάζων, ὁ Μιχαήλ. Δεξιῶς ἵστατο ὁ Πατριάρχης μετὰ τοῦ κλήρου, καὶ τὴν λοιπὴν αἴθουσαν ἐπλήρουν οἱ χρυσοπάρυφοι Συγκλητικοί, ἀλλὰ σκυθρωποὶ πάντες καὶ καθ' ὁμίλους ψιθυρίζοντες.

(*Ἕπεται συνέχεια*) Κλεων Ραγκαβης.

Ἂν δὲν ἐννοιώσες τὴ λύπη δὲν θὰ νοιώσῃς τὴ χαρά.

*

Τὸ νερὸ ποῦ μὲ πνίγει πέλαγος μοῦ φαίνεται.

*

Τὸ ψάρι ποῦ ἐέφυγε ἀπ' τὸ δίκτυ θαρροῦμε πάντα πῶς ἦταν μεγάλο.

*

Ὅπου εἶνε λίγο μὴ ζητᾷς πολύ.

(*Ἀρμενικαὶ παροιμίαι.*)

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΦΙΛΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΑΛΗΘΙΝΟ

*

Ἐκείνη τραγουδοῦσε τά τραγούδια ποῦ τῆς ἔμαθαν τά πουλιά, καί τά τραγουδοῦσε καλλίτερα ἀπό τά πουλιά· ἐκείνος ἔπαιζε τό ντέφι σάν τσιγγάνος, μά καλλίτερα ἀπό κάθε τσιγγάνο· καί ἔτσι πήγαιναν τό δρόμο τους παίζοντας καί τραγουδῶντας. Ποιοί ἦταν; Οὔτ' αὐτοί δέν ἤξεραν. Θυμοῦνταν μονάχα πῶς ποτέ δέν εἶχαν κοιμηθῆ σέ στρῶμα, ποτέ δέν εἶχαν φάγῃ σέ τραπέζι· οἱ ἄνθρωποι ποῦ κάθονται σέ σπίτια καί τρῶνε σέ στρωμένα τραπέζια δέν ἦταν συγγενεῖς τους· αὐτοί οὔτε εἶχαν συγγενεῖς, οὔτε εἶχαν σπιτικό. Μικροί, μικροί, τόσο μικροί ποῦ μόλις μιλοῦσαν, ἔσμιξαν 'ς τή μέση τοῦ δρόμου· ἐκείνη ἔβγαινε μέσ' ἀπό ἕνα βάτο, ἐκεῖνος ἀπό ἕνα χαντάκι,— ποιαῖς κακαῖς μανάδες τά εἶχαν παρατήσει; — κ' εὐθύς γελῶντας ἐπιάσθηκαν χέρι μὲ χέρι. Ψιλόβρεχε ἐκείνη τήν ἡμέρα· μά πέρα μακρυά, ὁ οὐρανός ξεστέρωνε καί χρυσόφεγγεν ὁ ἥλιος. Ἐπερπάτησαν κατά τόν ἥλιο· ἀπό τότε ὅλο τόν ἴδιο δρόμο τραβοῦν, κατά τή μεριά ποῦ κάνει καλωσύνη. Θά πέθαιναν βέβαια ἀπό τή δίψα κι' ἀπ' τήν πείνα, αν δέν ἔτρεχαν τά κρυσταλλένια ποτάμια, αν ἡ σπλαγχνικαῖς χωριάτισσαις δέν τους ἔρριχναν ποῦ καί ποῦ κάμμιά γωνιά ψωμιοῦ τόσο ξερή ποῦ δέν μποροῦσαν νά τή φάνε ἡ κόττας. Ἦταν μιά λύπη νά βλέπῃ κανείς τά ἔρημα αὐτά παιδιά ἔτσι ἄχαμνά καί χλωμά. Μά ἕνα πρωί — ἦταν πλειά μεγαλούτσικα — ξαφνίστηκαν, ὅταν ἔζυπνησαν μέσ' 'ς τό χορτάρι, κοντά 'στή ρίζα ἑνός δένδρου καί εἶδαν πῶς εἶχαν κοιμηθῆ χωρίς νά τό νοιώσουν μέ σμιγμένα τά στόματα. Κύραν πῶς ἦτον γλυκό τό φιλί καί δέν ἐξεχώρισαν ξυπνητά τά χείλη ποῦ εἶχαν σμίξῃ κοιμισμένα. Ἀπό τότες, δέν τά ἐννοιαζε πλειά γιά τήν φτώχια τους· αν ἦταν δυστυχισμένα, μά ἦταν καί τόσο εὐτυχισμένα! Ἡ ἀγάπη γλυκαίνει ὅλαις ταῖς πίκραις τοῦ κόσμου.

Τυλιγμένα σέ 'λίγα κουρέλια ἐψήνουντ' ἀπό τόν ἥλιο, μουσκεύουνταν ἀπ' τή βροχή· μά δέν ζήλευαν καθόλου ἐκείνους ποῦ φοροῦσαν δροσερά ροῦχα τό καλοκαίρι, γούναις τό χειμῶνα. Εἶνε καλά καί τά τρύπια πανιά, ὅταν μ' αὐτά ἀρέσῃ κανένας 'ς ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ, καί πόσαις ἀρχόντισσαις δέν θά ἀλλαζαν τό πλούσιό τους φόρεμα μὲ τό κουρελοντυμένο μά ὥμορφο κορμί μιανῆς φτωχούλας; Γυρίζοντας ἀπό χωριό σέ χωριό κι' ἀπό πολιτεία σέ πολιτεία, ἔστεκαν 'μπροστά σέ πλουσιόσπιστα ὅποτε βλέπανε ἀνοιχτά τά παραθύρια 'μπροστά σέ μαγαζειά ποῦ ἔπιναν καί γλεντοῦσαν χωριανοί· ἡ μιά τραγουδοῦσεν, ὁ ἄλλος ἔπαιζε τό ντέφι του. Ἄν τούς ἔδιναν τίποτε ἐχαίρουνταν, κι' ἄν δέν τούς ἔδιναν δέν ἐπικρατοῦνταν πολύ καί πήγαιναν πάρα πέρα. Κι' ἄν ἦταν νά κοιμηθοῦν νηστικοί, τί τάχα; Μπορεῖ νάχῃ κανένας τό στομάχι ἀδειανό, ὅταν ἔχῃ γεμάτη τήν καρδιά.

* *

Μιά φορά μονάχα εὑρέθηκαν κ' οἱ δυό πολύ θλιμμένοι. Ἦτον κρύος, παγωμένος καιρός· τρεῖς ἡμέραις δέν τους εἶχε κανεῖς ἐλεήσει· μόλις ἐστέκουνταν 'στά πόδια τους, νοιώθοντας τόση δύναμιν καθένας ὅση γιά νά στηλώσῃ τόν ἄλλον. Πῆγαν καί τρύπωσαν μέσα 'ς ἕναν ἀχυριῶνα, κι' ὁ ἀχυριῶνας ἦτον ὀρθάνοιχτος κι' ὁ ἀέρας μπαινοβγαίνε ἐκεῖ. Ὅσο κι' ἄν ἀγκαλιάστηκαν σφιχτά, σφιχτά, ἔτρεμαν, ἔτρεμαν ἀπ' τό κρύο καί δέν εἶχαν ὄρεξι γιά φιλί τά νηστικά τους στόματα. Τά δύστυχα! Ἀπελπισμένα γιά σήμερα χωρίς ἐλπίδα γι' αὔριο. Τί θά κάνουν, τί θ' ἀπογείνουν, ἄν δέν τούς λυπηθῆ καμμιά ψυχή σπλαγχνική; Νά πεθάνουν ἔτσι μέσ' 'ς τήν πρώτη νιότη τους, παρατημένα ἀπ' ὅλους; . . .

— Γιατί νά μήν ἔχωμε τάχα κ' ἐμεῖς ὅ,τι ὅλος ὁ κόσμος ἔχει; Εἶνε τόσο μεγάλο πρᾶμμα 'λίγη φωτιά γιά ζεστασιά, 'λίγο ψωμί γιά δεῖπνο; Ἄλλοι νά κοιμοῦνται ἥσυχα ἥσυχα σέ καλοζεσταμένα σπίτια, κ' ἐμεῖς ἐδῶ νά τρεμουλιάζωμε, σάν πουλάκια χωρίς φτερά, χωρίς φωλιά.

Ἔτσι ἔλεγ' ἐκείνη μὲ τά δάκρυα 'ς τά μάτια. Μά ἄξαφνα τούς φάνηκε σάν νά πέθαναν καί πῆγαν 'ς τόν παράδεισο· ἕνα φῶς ὁλόχρυσα τούς περιτριγύρισε καί μιά γυναῖκα σάν ἄγγελος ἐπρόβαλε μέσ' ἀπ' τό φῶς· ἦτον χρυσοκόκκινο ντυμένη καί κρατοῦσε χρυσό ῥαβδί 'ς τό χέρι.

— Κακότυχα παιδιά, τούς λέει, ἡ δυστυχία σας μ' ἔκανε νά σάς συμπονέσω, κ' ἔρχομαι νά σάς φέρω βοήθεια. Ὡς τώρα ἤσαστε φτωχότερα ἀπό τόν πλειό φτωχό, ἀπό τώρα κ' ἔμπρός θά γείνετε πλουσιώτερα ἀπ' τόν πλειό πλούσιο· θά κάνετε 'ξέ' λίγον καιρό τόσα πλούτη ποῦ δέν θά βρίσκετε 'ς ὅλη τή χώρα κάσσαις γιά νά τά βάλετε.

Ἄκουσαν τά λόγια αὐτά καί θαροῦσαν πῶς ὀνειρεύονται!

— Καί πῶς θά γείνῃ αὐτό, καλή κυρά;

— Ἐγώ εἶμαι ἡ καλή σας Μοῖρα, ὅ,τι προστάζω θά γείνῃ. Ὅποιος ἀπ' τούς δυό σας ἀνοίγει τό στόμα, ἕνα φλουρί χρυσό θά πέφτῃ ἀπ' τά χείλη του, καί δεύτερο καί τρίτο καί ἄλλα ἀπό κοντά.

Ἡ Μοῖρα χάθηκεν. Ἐκεῖνος κ' ἐκείνη θαμπωμένοι ἀπό τό ὅ,τι εἶχαν ἀκούσῃ ἔστεκαν μέ ἀνοιχτό τό στόμα — καί ἀπό τά χείλη τους ἔπεφταν φλουριά καί φλουριά, βενέτικα, μαντζάρικα, κωσταντινάτα, λογῆς, λογῆς. . .

* * *

Ὕστερα ἀπό 'λίγα χρόνια, 'ς ὅλον τόν κόσμο

ἦταν ξακουστό ἕνα ἀνδρόγυνο, ἕνας ἄρχοντας καί μιά ἀρχόντισσα ποῦ κάθουνταν 'ς ἕνα παλάτι μεγάλο ἴσα μὲ μία πολιτεία, λαμπερό σάν οὐρανός μὲ ἄστρα, γιατί ὅλ' οἱ τοῖχοι του ἦταν μαρμαρόχτιστοι καί στολισμένοι μ' ἀτίμητα πετράδια. Καί πάλι ἀπ' ἔξω δέν ἦταν τίποτε 'μπροστά 'ς τό τί ἦταν μέσα. Δέν θαῦρισκε τέλος ἀν ἀρχινοῦσε κανεῖς νά 'πῇ τό τί καί τί στολίδια καί πῶς καί πῶς βαλμένα ἦταν ἐκεῖ μέσα. Ἐπυφλώνουντ' τά μάτια ἀπ' τή λαμπράδα καί οἱ νοικοκυραιοι ἔκαναν γιορταῖς καί πανηγύρια ποῦ δέν μποροῦσεν οὔτε βασιλιάς νά τους παραβγῇ.

Ἀπό τόπο σέ τόπο τό πρᾶμμα μαθεύτηκε καί 'ς τή χώρα ποῦ εἶνε ἡ Μοῖραις καί μιά ἀπ' αὐταῖς — ἐκείνη ποῦ φάνηκε 'ς τόν ἀχυριῶνα ντυμένη χρυσοκόκκινα — ἐκίνησε νά πάῃ νά ἰδῇ εὐτυχισμένους ἐκείνους ποῦ ὅ,τι εἶχαν τό χωστοῦσαν 'ς αὐτή.

Ἔφτασε 'ς τό παλάτι κατά τό βράδυ-βράδυ καί 'μπῆκε 'ς τή χρυσή κάμαρα ποῦ κάθουνταν ὁ ἄρχοντας καί ἡ ἀρχόντισσα μονάχοι. Μ' αὐτοί ἀντί νά δείξουν χαρά ποῦ τήν εἶδαν ἔπεσαν καί οἱ δύο 'ς τά πόδιά της μὲ τά μάτια γεμάτα δάκρυα.

— Πῶς γίνεται αὐτό; λέει ξαφνισμένη καί ὠργισμένη ἡ Μοῖρα. Δέν εἴσθε εὐχαριστημένοι ἀκόμη; ἀχάριστοι, τί ἄλλο θέλετε;

— Καλή κυρά, εἴμαστε τόσο δυστυχισμένοι, ποῦ θά πεθάνωμε ἀπ' τή λύπη μας, αν δέν μάς σπλαγχνισθῆς.

— Δέν ἔχετε ἀρκετά πλούτη;

— Ἔχομε μὲ τό παραπάνω.

— Μήπως βαρεθήκατε νά πέφτουν ἀπ' τά χείλη σας μόνον φλουριά καί θέλετε ν' ἀλλάξουν; Θέλετε λοιπόν καλλίτερα νά προστάξω νά πέφτουν διαμάντια καί ζαφείρια μεγάλα σάν αὐγά περιστεριῶν;

— Ὄχι, ὄχι· δέν τό θέλομε αὐτό.

— Πέτε μου λοιπόν τί σάς κάνει νά πονῆτε, γιατί ἐγώ δέν 'μπορῶ νά το βρῶ.

— Καλή κυρά, καλό εἶνε νά ζεσταίνεται κανεῖς ὅταν κάνῃ κρύο, νά κοιμᾶται ἰσέ πουπουλένια στρώματα, νά τρώγῃ ὅσο θέλει ὅταν πεινᾷ, μ' ἀπ' ὅλα αὐτά εἶνε κάτι καλλίτερα: νά φιλιέται κανεῖς χείλη μὲ χείλη μ' ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ. Ἀλλοίμονο! ἀπό τόν καιρό ποῦ μάς ἔδωκες πλούτη, αὐτή ἡ χαρά ἐχάθηκε γιά μάς· κάθε φορά ποῦ πάμε νά σμίξωμε τά στόματά μας, φλουριά βγαίνουν ἀνάμεσα ἀπ' τά χείλη μας καί φιλοῦμε τό κρύο αὐτό χρυσάφι.

— Ἄ, εἶπεν ἡ Μοῖρα, δέν τό εἶχα συλλογισθῆ αὐτό. Μά τώρα πλειά δέν 'μπορεῖ νά γείνῃ ἀλλιῶς, πρέπει νά τό πάρετε ἀπόφασι.

— Ὄχι, ποτέ! λυπήσου μας, σπλαγχνίσου μας. Δέν 'μπορεῖς νά μάς πάρῃς 'πίσω τό χάρισμα αὐτό ποῦ μάς ἔδωκες;

— Ναί. Μά θά χάσετε μαζί καί ὅλα τά πλούτη, ὅσα ἔχετε καί θά γείνετε ὅπως πρῶτα φτωχοί, θεόφτωχοι.

— Καί τί μάς μέλει γιά τά πλούτη;

— Καλά λοιπόν, ἄς γείνῃ κατά τό θέλημά σας.

Καί ἡ Μοῖρα ἄπλωσε ἀπάνω τους τό χρυσό ῥαβδί της...

Εὑρέθηκαν πάλι μέσα 'ς ἕναν ἀχυριῶνα ὀρθάνοιχτο κι' ὁ ἀέρας μπαινοβγαίνε ἐκεῖ κρύος καί παγωμένος. Ὅπως ἦταν τότε ἦταν καί τώρα, νηστικοί, μισόγυμνοι· ἐτρεμουλιάζαν σάν πουλάκια χωρίς φτερά, χωρίς φωλιά. Μά δέν ἐπαραπονιοῦνταν· ἦταν εὐτυχισμένοι σμίγοντας τά χείλη μ' ἕνα σφιχτό, γλυκό, ἀτέλειωτο φιλί...

(Κατά τόν Catulle Mendès)

Δε.

Ἐκ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης ἀξιολόγου μελέτης *Περί μεταναστεύσεων φυτῶν καί ζώων* ὑπό τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ ἰατροῦ κ. Γ. Χ. Παρλαπᾶ, ἀποσπῶμεν τάς ἐν αὐτῇ σημειώσεων προσηρτημένας ἐν τέλει τοῦ βιβλίου εἰδήσεις περί τῶν ἐν Μεσολογγίῳ ἰχθύων καί τῆς ἁλιείας αὐτῶν:

Η ΑΛΙΕΙΑ ΕΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΩ

Τά Τενάγη τοῦ Μεσολογγίου, κοινῶς λιμνοθάλασσα, εἶνε εὐρύ καί ἀβαθές θαλάσσιον πεδίον, ἔχον ἐπιφάνειαν 4 ἑκατομμυρίων περίπου στρεμμάτων, διαιρεῖται δέ εἰς 19 Ἰχθυοτροφεῖα (Βιβάρια ἤ Ἰβάρια κοινῶς) ἄπαντα ἀνήκοντα εἰς τό Κράτος καί ἐνοικιαζόμενα παρ' αὐτοῦ κατά δεκαετίαν. Χωρίζεται ἀπό τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους διά μακρᾶς σειρᾶς νησιδίων καί ἀμμωδῶν προχωμάτων (λούρων), καί συγκοινωνεῖ μέν πολλαχοῦ μετά τῆς λοιπῆς θαλάσσης, ἰδίως ὅμως ἑνοῦται μετ' αὐτῆς διά στενῆς τινος αὐλακος.

Ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ θαλασσίᾳ ἐκτάσει τά συνηθέστερα καί πολυπληθέστερα εἴδη τῶν ἰχθύων, ἅτινα εἰσέρχονται κατά τό Ἔαρ, εἰσίν:

Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν *Κεφαλοειδῶν* Mugiloidei

τό γένος *Κέφαλος Mugil cephalus*, τό ἄῤῥεν καλεῖται κοινῶς στειράδι, τό θῆλυ Μπάφα καί ἐκ ταύτης ἐξάγεται τό αὐγοτάραχον.

Ὁ *Μύξινος* ἤ *Μυξιάρι*, *Mug. Saliens*.

Ὁ Γάστρος *M. Labeo*.

Ὁ Δευκύνος. *M. Curtus*, τά μικρά καλοῦνται Μαυράκια. Αἱ Βελέφισες, *M. Capito*.

Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν *Σπαροειδῶν*.

τό γένος *Χρυσοφρυς*, *Chrysophrys aurata*, κοινῶς Τσιπούρα καί Μαρίδα.

Ὁ Σπάρος, *Sargus rondeletti*.

Ὁ Σαργός, *S. vulgaris*, ἀλλά σπανιώτερος.

Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν *Περκοειδῶν*

τὸ γένος *Λάβραξ Labrax lupus*, συνηθέστερον ὅμως τὸ εἶδος *Labrax Nigrescens*.

Ἐκ τῶν *Κοβιοειδῶν Gobioidei*

ὁ *Γωβιός*, *gobius auratus* καὶ *gobius niger*, ὅπερ συνηθέστερον.

Ἐκ τῶν *Πλευρονέκτων*

ἡ *Πλῶσα κ. Χωματίδα*, *Solea Vulgaris*, καὶ ἡ *Ψῆττα* εἴτα *Ῥόμβος κ. σάκι*.

Ἐκ τῶν *ἀπόδων*

τὸ γένος *Ἔγχελυς κ. χέλι* καὶ *Σούβλον μικρόν*, *Anguilla Vulgaris*.

Ἡ *Καβάτσα Ang. Lativrostris*, ὅπερ κοινότερον.

Τὸ *καθαρόχελο*, *Enguille plat—bec*.

Ὁ *Γόγγρος κ. Δράγκος*.

Πρὸς ἁλιείαν τῶν ἀνωτέρω μεταχειρίζονται διάφορα μηχανήματα, οἷον τὸ ἄγκιστρον (καλαμίδι) τὸ πολυάγκιστρον (παραγάδι), τὸ σταφυλοκάρι καὶ τὸν κάμακα. Ἡ διὰ τοῦ κάμακος ἁλιεία γίνεται συνήθως τὴν νύκτα. Ἐπὶ τῆς πρώρας τῆς λέμβου ἀνάπτουσι μεγάλην ἐκ δᾴδων πυρὰν (πυργιά), ἐκ τῆς λάμψεως τῆς ὁποίας ἐκθαμβούμενοι οἱ ἰχθῦς μένουσιν ἐπί τινας στιγμὰς ἀκίνητοι.

Ἰδίως ὅμως τὸ κυριώτερον καὶ μᾶλλον καταστρεπτικὸν διὰ τοὺς ἰχθῦς μηχάνημα τῶν ἰχθυοτροφείων εἰσὶν οἱ καλάμινοι φραγμοὶ (καλαμωτά). Εἶνε δὲ τοῦτο μέγα τετράπλευρον τραπεζοειδὲς τὸ σχῆμα, οὗτινος ἡ πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν ἐστραμμένη πλευρά, ἡ καὶ βραχυτέρα, εἶνε ἐντελῶς κεκλεισμένη, φέρει δὲ κατὰ τὰς γωνίας αὐτῆς στρογγύλας προεξοχάς, καλουμένας πήρας (σάκκους), ὧν ἡ ἑλικοειδὴς εἴσοδος ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἰχθῦς νὰ εἰσέρχωνται οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἐξέρχωνται. Αἱ δύο παράλληλοι τοῦ τραπεζίου πλευραὶ καλοῦνται *φύλλα*, καὶ συνέχονται στερεῶς μὲ τὰς πήρας, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἄκρον αὐτῶν φέρουσιν ὁμοίας πήρας, καλουμένας κουρούπια. Ἡ τετάρτη δὲ πλευρὰ ἡ μεγαλειτέρα, δι' ἧς εἰσέρχονται οἱ ἰχθῦς, εἶνε ἀνοικτή, οἱ δὲ καλάμινοι αὐτῆς φραγμοὶ διαιροῦνται εἰς δύο (μεσοβίβαρα) καὶ σχηματίζουσιν εἶδος χοάνης, δι' ἧς εἰσέρχονται οἱ ἰχθῦς, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ἐξέλθωσιν.

Πολλάκις, κατὰ τὸ θέρος ἰδίως, μέρος τῆς ἀβαθοῦς θαλάσσης περικλείεται διὰ φραγμῶν ἐκ λεπτοτέρων καλάμων (σαμπαίων), καὶ ὁσάκις θέλουσι νὰ ἐξαγάγωσι τοὺς ἐν αὐτοῖς περικλεισθέντας ἰχθῦς, περιστέλλουσι βαθμηδὸν τοὺς καλαμίνους φραγμοὺς εἰς στενότατον χῶρον (χειροβολίδι ἢ γυροβολίδι).

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου μέχρι Μαΐου ἡ συγκοινωνία μετὰ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους μένει ἐλευθέρα, οἱ δὲ ἰχθῦς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσέρχονται εἰς τὰ τενάγη ὅπως παχυνθῶσι καὶ καταστῶσιν ἁρμόδιοι πρὸς κυοφορίαν. Περὶ τὰς 15 Μαΐου οἱ ἁλιεῖς ἄρχονται νὰ τοποθετῶσι τοὺς καλαμίνους φραγμούς, καὶ κατὰ τὰ τέλη Μαΐου τὰ πάντα εἰσὶ διατεθειμένα οὕτως, ὥστε ἡ ἔξοδος τῶν ἰχθύων πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν εἶνε ἐντελῶς διακεκομμένη. Περὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἁλιεύουσι τοὺς Σπάρους καὶ τὸ εἶδος τοῦ Κεφάλου, Mugil Saliens κ. Μυξυνάρι. Ἀλλ' ἡ σπουδαιοτέρα ἁλιεία εἶνε ἡ τοῦ θήλεος κεφάλου, Mugil Cephalus κ. Μπάφας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγουσι τὸ αὐγοτάραχον. Καθ' ὅλα τὰ ἰχθυοτροφεῖα ἡ ἁλιεία αὕτη ἄρχεται ἀπὸ τῆς α'. Αὐγούστου καὶ λήγει τὴν 14|26 Σεπτεμβρίου. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν οἱ ἰχθῦς οὗτοι, ὧν τὰ ὠὰ εἰσὶν ἤδη ὥριμα, σπεύδουσι πρὸς ἀνεύρεσιν τόπου ἁρμοδίου πρὸς ὠοτοκίαν διευθυνόμενοι πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἀλλ' ἐμπίπτουσιν εἰς τοὺς καλαμίνους φραγμούς, οὓς ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν.

Ἅμα λήξῃ ἡ ἁλιεία τῆς θηλείας Κεφάλου ἄρχεται ἡ τῶν Σπάρων, ἥτις διαρκεῖ ἀπὸ τὰς 15 Σεπτεμβρίου ἕως τὰ τέλη Ὀκτωβρίου· συλλαμβάνονται δὲ καὶ οὗτοι διὰ τῶν αὐτῶν καλαμίνων φραγμῶν ἄνευ διακρίσεως γένους. Ἐπέρχεται δὲ τοιαύτη καταστροφὴ αὐτῶν ὥστε κατὰ τὸν Νοέμβριον οὐδὲ εἷς Σπάρος εὑρίσκεται καθ' ὅλα τὰ τενάγη τοῦ Μεσολογγίου. Δέον ὅμως ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ἀπαγορεύσῃ αὐστηρῶς κατὰ τὰς μελλούσας ἐνοικιάσεις τὸ λεγόμενον *στολόγιμα*, τουτέστι τὴν πύκνωσιν τῶν καλαμίνων φραγμῶν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε μόλις νὰ διέρχηται τὸ ὕδωρ. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁμοῦ μετὰ τῶν Σπάρων συλλαμβάνονται δυστυχῶς κατ' ἔτος καὶ 25 ἕως 30 χιλιάδες ὀκάδες Σπαρίδια, ἄτινα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 4 ἕως 5 ἑκατομμύρια ἄτομα, ταῦτα δὲ ἁλατιζόμενα πωλοῦνται εἰς τὴν εὐτελεστάτην τιμὴν τῶν 20 ἢ 25 λεπτῶν τὴν ὀκάν. Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων οἰκογενειῶν πολλὰ ἑκατομμύρια τοιούτων ἰχθυδίων συλλαμβάνονται οὕτω κατ' ἔτος καὶ πωλοῦνται εἰς εὐτελεῖς τιμάς. Μολονότι δὲ ἡ γονιμότης τῶν ἰχθύων εἶνε, ὡς γινώσκομεν, καταπληκτική, οὐχ' ἧττον ἡ πληθὺς αὐτῶν θέλει διὰ τοῦ χρόνου σπουδαίως ἐλαττωθῆ, ἐὰν μὴ ληφθῶσιν ἀπαγορευτικά τινα μέτρα, ἀφορῶντα τὴν ἁλιείαν τῶν ἰχθυδίων τούτων.

Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου μέχρι Δεκεμβρίου γίνεται ἡ ἁλιεία τῆς *Χρυσόφρυος* κ. Τσιπούρας ἢ μαρίδας. Ὅταν οἱ ἰχθύες οὗτοι παχυνθῶσιν, ἡ δὲ κυοφορία αὐτῶν εἶνε ἤδη περὶ τὸ τέλος της, προχωροῦσι πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν ὅπως ὠοτοκήσωσι καὶ ἀνεύρωσι κρησφύγετα διὰ τὸν χειμῶνα βαθύτερα, ἀλλὰ πρὸ αὐτῶν ἀπαντῶσι φραγμούς, εἰς οὓς ἅπαξ εἰσελθόντες δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐξέλθωσι.

Βραδύτερον, ἤτοι κατὰ τὸν Δεκέμβριον καὶ

Ἰανουάριον, τὴν αὐτὴν ἀκολουθοῦσι πορείαν καὶ εἰς τὰς αὐτὰς ἐμπίπτουσι παγίδας καὶ οἱ καθ' ὁμάδας πολυπληθεῖς πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος διευθυνόμενοι *Αὐράκες*, ἐκ τῶν ὠῶν δὲ τούτων κατασκευάζεται καὶ αὐγοτάραχον κατωτέρας ποιότητος, (τὰ καλούμενα ῥεφούδια).

Εἰς τὰ τενάγη ταῦτα ἁλιεύονται ἐπίσης, συνηθέστερον ὅμως διὰ τοῦ κάμακος, καὶ οἱ Ἐγχέλυς, ὧν τὰς ἐντὸς τῆς ἰλύος ὁπὰς διακρίνουσι καλῶς οἱ ἁλιεῖς.

Ἁλιεύουσιν ἐπίσης ἢ μᾶλλον συλλαμβάνουσι διὰ τῶν χειρῶν καὶ μεγάλα ποσὰ Κοβιῶν (γωβιῶν), gobies niger.

Γεωργιος Χ. Παγαδας

Τὰ κάτωθι δημοσιευόμενα δημώδη ᾄσματα τῆς Μακεδονίας ψάλλονται συνήθως κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Λαζάρου ὑπὸ παίδων περιερχομένων τοὺς οἴκους καὶ συλλεγόντων εἰς ἀμοιβὴν αὐγὰ διὰ τὸ Πάσχα. Ἐδόθησαν δ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ μακεδόνος ἰατροῦ κ. Θεοχ. Γεραγεννη μετ' ἀξιοπαίνου ζήλου συλλέγοντος τοιαῦτα δημώδη μνημεῖα τῆς ἑλληνικωτάτης πατρίδος του. Τὰ ᾄσματα ταῦτα ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα ὅτι συλλεχθέντα ὑπὸ μακεδόνος, λογίου μέν, γνώστου δὲ καὶ τοῦ ἐγχωρίου διαλεκτικοῦ ἰδιώματος, τηροῦσιν ἐν τῇ γραφῇ ἀκριβέστατα τοὺς τύπους κατὰ τὴν ἐγχώριον προφοράν.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

1

Μίγια τὴν ἔχ' ἡ μάνα της μικρὴ κὴ χαϊδημένη·
τὴν ἔλουζι τὴ χτένιζι 'ς τὸ σύννηφου τὴν κρύβει·
τὰ σκόνταψι τὸ σύννηφο κὴ φάνκαν τριὰ βουρλίδια·
σὰν εἶδαν κόσμους θάμαξαν, τοὺ παναγύρ' συγίαχη·
σὰν εἶδη κ' ἡ πραμματευτὴς ἔπησι κὴ ζαλίσκη.
Σήκου σήκου, πραμματευτὴ μ', νὰ ἰδῇς τὴν πραμματειά σου.
—Δίσει φουτιὰ στὴν πραμματειὰ κὴ φλόγα 'ς τὸ μητάξι,
τὸ κίτρινου, τὸ πράσινο, τὸ νηρογαλαζάτο.

2

Μαρὴ βαμβακουπρόσωπη κὴ γαττανοφρυδοῦσα,
τί μάνα ἦταν 'π' σ' ἔκαμι, τί χέρια σ' ἐκρατοῦσαν;
κὴ σ' ἔκαμαν παρέμουρφη, ἄσπρη σὰν πηριστέρα;
ἀκούστηκαν τὰ κάλλη σου σ' ὅλην τὴν οἰκουμένη.
Μαργαριτάρι 'στὸ χαρτὶ ἕνι τοὺ προσουπό σου
κὴ μᾶλ' ἀπ' τοὺν παράδεισου ἕνι τοὺ μάγουλό σου,
καπνίστηκις 'στοὺ μάλαμμα, κὴ πηρπατεῖς κὴ λάμπεις,
σὰν ἥλιο φέγγεις 'στὴν αὐλή, σὰν ἄστρου μέσ' 'στὸ σπίτι,
κὴ σὰ δαμᾶς βασιλικὸς φέγγεις 'στὸ πηριθόλι.
—Ἡ μάνα μ' ἦταν πέρδικα κι' ἀφέντης μ' πηριστέρι
κ' ἔκατσαν κὴ μ' ἐστόρισαν σὰν τ' ὄμουρφο ξηυτέρι.

3

Σπινὴ λαλίτσ' ἀκούστηκι 'στοῦ Βαρδαριοῦ τὸν κάμπο,
ποῦ πῆρ' ὁ λύκος τὸ πηδί, πῆρε καὶ τὸ ληχοῦδι.
Χίλια νομάτ' τὰν κυνηγοῦν, τριακόσ' ἁρματωμένοι·
κανεὶς κὴ δέν τουν ζύγουση κανεὶς δὲν τὸν ζυγώνει,
μὸν μάνα πᾶχει τὸ πηδί, μὸν κείνη τὸν ζυγώνει·
«Ἄφσες μοι λύκε μ' τὸ πηδί, ἄφσες μοι τὸ ληχοῦδι».
Τὰ τὸ πηδὶ πλουγήθηκιν ἀπὶ τοῦ λύκ' τὸ στόμα·
«Θὰ νέρτου 'γὼ μανοῦδά μου, θὰ νέρτου 'γὼ 'στὸ σπίτι,
ὄντας θ' ἀσπρίσ' οὐ κόρακας, κὴ θὰ μαυρίσ' οὐ γλάρους
κι' ὄντας θὰ στύψ' ἡ θάλασσα, νὰ σπείρουμι κριθάρι·
θυμᾶσαι σὺ μανοῦδά μου ὄντας μ' ἐβλαστημούσης
ταχυὰ ταχυὰ τὴν Πασκαλιά, καὶ 'στὸν Καλὸ τὸ λόγο
ὐτὰ τρουγις κὴ ἔπινις κ' ἡμένα βλαστημοῦσις;
«Ἄς μ' ἔδν' ἡ Θιὸς ἕνα πηδί, κι' ἄς τὸ πηρνι κι' ὁ λύκος.»

4

Σὰν κίνησιν ἡ Μήτρις μας νὰ πάῃ νὰ ζηυγαρίσῃ.
Π αίρνει νάλέτρι 'πού μηλιά, ζυγὸν μαλαματένιον,
κ ἡ γκάτσιανον, ἀπού λαλεῖ, τριανταφυλλιᾶς κλουνάρι
κὴ βώδια λαμπρουκέρατα, 'ς ἕνα στρουφὸ χουράρι
Σπέρνει σιτάρια δώδηκα, κριθάρια δηκαπέντη
κὴ βρώμης δηκατέσσηρα· μὰ δὲν θὰ τὰ θερίσῃ.
Πουλοῦδι πάησε κ' ἔκατσι 'ς τ' ἀπιγυρισματά του,
Τὰ σὰ λαλοῦσι κ' ἤληγι σὰν ἄνθρουπους τοὺν λέγει:
«Σπέρνεις Μήτρι μ' κὴ χαίρησι, μὰ δὲ θὰ τὰ θηρίσῃς».
— Τὰ ποῦ τὸ ξέρ' 's πουλοῦδί μου, πῶς δὲ θὰ τὰ θηρίσου;
—ν' Ἀφὲ "μεινα στοὺν οὐρανὸ μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλοι·
γλέπου τὸν Κύριο στὸ θρουνί, τὸ Χάρο στὸ πουδάρι.
ἀχώρια γράφαν τ's ζουντανοί, κ' ἀχώρια τ's πηθαμένοι
κὴ σένα, Μήτρι μ', σ' ἔγραψαν μὲ τοὺς ἀπηθαμένοι.
— Τὰ νᾶξηρα πουλοῦδί μου νήγὼ πῶς θὰ πηθάνου,
νὰ σφάξου τὰ βουλοῦδια μου ἄλλους νὰ μήν τα ζέψῃ,
νὰ σφάξου τὴν καλούδα μου ἄλλους νὰ μήν την πάρῃ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ — ΤΕΧΝΑΙ

Συνέδριον βοτανικῆς θὰ συνέλθῃ ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ προσεχοῦς αὐγούστου. Τὸ συνέδριον τοῦτο ὀργανίζεται ὑπὸ τῆς *Γαλλικῆς γεωγραφικῆς ἑταιρίας*, θὰ συζητηθῶσι δὲ ἐν αὐτῷ τὰ ἑξῆς θέματα: 1) Περὶ τοῦ πόσον χρήσιμον θὰ ἦτο ἂν διὰ κοινῆς συνεννοήσεως τῶν ἀπανταχοῦ ἑταιριῶν καὶ βοτανικῶν μουσείων κατηρτίζοντο ἀκριβεῖς χάρται τῆς διαδόσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν καὶ γενῶν τῶν φυτῶν ἀνὰ τὴν γῆν. 2) Περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἅτινα ἡ φυτικὴ ἀνατομία παρέχει εἰς τὴν φυτικὴν ταξινομίαν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ συνεδρίου, ἐν αὐτῷ τῷ καταστήματι ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ γίνωνται αἱ συνεδριάσεις αὐτοῦ, θὰ ὑπάρχῃ καὶ ἔκθεσις χαρτῶν, βιβλίων, φωτογραφιῶν κλπ. ἀναφερομένων εἰς τὴν βοτανικὴν γεωγραφίαν.

Ἀσθενὴς ὑπνωτισθεὶς ὑπέστη ἀνωδύνως ἐγχείρησιν ἐν Ἔρβῃ τῆς Σουηδίας, μὴ γενομένης τῆς συνήθους χρήσεως χλωροφορμίου.

Τὸ μνημεῖον τοῦ Μόζαρτ κατὰ νεωτέραν ἀπόφασιν θὰ ἱδρυθῇ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν Βιέννῃ, θὰ προκηρυχθῇ δὲ προσεχῶς ἐπὶ τούτῳ ἀγὼν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς, εἰς ὃν θὰ κληθῶσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν ν' ἀποστείλωσι σχέδια τοῦ μνημείου.

«Ἡ Φρύνη ἐν Ἐλευσῖνι», ἡ νεωτάτη εἰκὼν τοῦ ἐν Πετρουπόλει διασήμου ζωγράφου Σιμιράδσκη ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Τσάρου ἀντὶ 70,000 ρουβλίων. Ἐδόθη δὲ συγχρόνως εἰς τὸν καλλιτέχνην τὸ δικαίωμα νὰ ἐκθέσῃ τὸ ἔργον εἰς τὴν παρισινὴν ἔκθεσιν καὶ νὰ ἔχῃ ἐπὶ ἓν ἔτος πλήρη τὴν κατοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ ταύτης ὀφέλη περιάγων καὶ ἐκθέτων αὐτὸ ὅπου ἂν θέλῃ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην.

Γυναῖκας ὡς σπουδαστὰς θὰ δέχεται καὶ ἡ Ἀκαδημία τῶν Βρυξελλῶν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους κατὰ κυβερνητικὴν ἀπόφασιν.

Βιβλία ἐν Ἰταλίᾳ ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1887, ὡς μαρτυρεῖ ἐπίσημος στατιστική, 11,161, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν ἀνερχομένων ἐν ὅλῳ εἰς 1606 φύλλα. Ἡ ἀναλογία τῶν βιβλίων εἶνε 1 ἐπὶ 2683 κατοίκων, τῶν δ' ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν 1 ἐπὶ 18,842. Ἐκ τῶν ἐκδοθέντων βιβλίων 1168 ἀνάγονται εἰς τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον, 1011 εἶνε πολιτικά καὶ θρησκευτικά, 670 ἰατρικά, 606 ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικά, κλπ. Ἐκ

δὲ τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, 135 ἦσαν καθημερινὰ φύλλα καὶ 529 ἑβδομαδιαῖα, ὧν 501 πολιτικῆς ὕλης. Ἐν Ῥώμῃ τῷ 1857 ἐξεδίδοντο 237 φύλλα, ἐν Μιλάνῳ 172, ἐν Τουρίνῳ 105, ἐν Φλωρεντίᾳ 76, ἐν Νεαπόλει 75.

Τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Σίλλερ ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ ὡς φοιτητοῦ θὰ ἑορτάσῃ μεγαλοπρεπῶς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἰένης τὴν 14 προσεχοῦς μαΐου.

Τὸ αἰγυπτιακὸν κυανοῦν τῶν ἀρχαίων, κατά τινα ἀνακοίνωσιν ἄρτι γενομένην εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ἀνεκαλύφθη ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ χημικοῦ Φουκέ. Τοῦ κυανοῦ τούτου χρῆσις ἐγίνετο ἐν ταῖς ἐπὶ λίθων βαφαῖς, ἄγνωστος δὲ εἰς τοὺς συγχρόνους καλλιτέχνας καὶ ἐπιστήμονας ἦτο μέχρι τοῦδε ὁ τρόπος τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ.

Ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ πάσχει ἐκ νευρικῆς νόσου, ἥτις πρὸς τὸ παρὸν εὐτυχῶς δὲν ἔχει ἐπικίνδυνον χαρακτῆρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΙΑΤΡΟΙ

Ἡ πολωνὶς δεσποινὶς Καρολίνα Σοῦλτζε, ἥτις πρὸ διμηνίας ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις ἰατρικῆς σχολῆς, ὡμίλησεν ἐσχάτως δημοσίᾳ καὶ ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἐν τῷ δημαρχείῳ τοῦ Πασσύ. Θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτῆς ἦτε κατὰ πόσον τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα συμβιβάζεται πρὸς τὸ γυναικεῖον φῦλον καὶ κατὰ πόσον δύνατοι νὰ ἐξασκήσῃ τοῦτο ἐλευθέρως γυνὴ κατὰ τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα. Εἰς τὸ ἐρώτημα: ἂν γυνὴ ἰατρὸς δύναται νὰ παράσχῃ συνδρομὴν εἰς ἄνδρα, ἡ νεαρὰ ἐπιστήμων ἀπήντησεν ὅτι οὐδόλως θὰ ἐδίσταζε νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι ἀφ' ἧς στιγμῆς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξυπηρετηθῇ ἡ ἀνθρωπότης, νὰ σωθῇ ἴσως ἄνθρωπος τὸν ἔσχατον διατρέχων κίνδυνον «ἡμεῖς αἱ γυναῖκες, εἶπεν ἐντόνως, θέτομεν τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἐπαγγέλματός μας ὑπὲρ τὰς κοινὰς ψευδοσεμνότητας.» Ἀλλὰ δύναται γυνὴ ἰατρὸς νὰ ὑπανδρευθῇ, νὰ ἔχῃ συγχρόνως τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς πελατείας της; Καὶ πῶς ὄχι; Αἱ γυναῖκες τοῦ κόσμου τάχα πῶς κατορθώνουν νὰ εἶνε καλαὶ οἰκοδέσποιναι, ἐνῷ δὲν λείπουν ἀπὸ χοροὺς, θέατρα, διασκεδάσεις, ἐπισκέψεις; Ἔπειτα ἔχομεν παράδειγμα πειστικώτατον: τοὺς ἄνδρας ἐκείνους οἵτινες κατορθώνουσι νὰ διαπρέπωσι συγχρόνως εἰς δύο ὅλως διάφορα ἐπαγγέλματα τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν πολιτικήν. Ἡ γυνὴ πρέπει τελείως νὰ ἐκπαιδεύεται εἶπεν ἐν τέλει ἡ ῥήτωρ, νὰ καθίσταται ἰσχυρὰ διὰ τῆς ἀγωγῆς, διότι δύναται τὰ πάντα νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ ἐκμάθῃ χωρὶς νὰ γίνῃ διὰ τούτου ἀναξία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀνδρὸς εἰς ὃν ἔδωκε τὴν χεῖρά της.

ΤΑ ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

Οἱ ἀμερικανοὶ οἱ πανταχοῦ καὶ πάντοτε θηρεύοντες τὴν ρεκλάμαν πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐπωφεληθῶσι τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου προέδρου τῆς Συμπολιτείας Χάρρισον; Ἕκαστος ἐζήτησε νὰ κερδήσῃ ὅπως ἠμπόρεσεν ἐν τῷ ἰδίῳ κύκλῳ καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἐπαγγέλματι, ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε τίνα τρόπον πρὸς τοῦτο εὗρεν εἰς ὑποδηματοποιός: Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ἐνθουσιώδη ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ ἐπιστολὴν, λέγων ὅτι πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὸς τὸ κατὰ δύναμιν εἶχε συντελέσῃ καὶ ζητῶν εἰς ἀμοιβὴν τὸ δικαίωμα νὰ κατασκευάσῃ τὰ ὑποδήματα, ἅτινα θὰ ἐφόρει ὁ πρόεδρος κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἐγκαθίδρυσιν, εἰς τὸ πεῖσμα ἄλλων ἀντιπολιτευομένων ὁμοτέχνων. Ὁ κ. Χάρρισον ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὸν ὑποδηματοποιὸν ὡς ἑξῆς:

«Φίλτατε Κύριε,

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς σας δι' ἧς μοῦ ζητεῖτε τὸ μέτρον τοῦ ποδός μου, ἵνα οὕτω δυνηθῆτε νὰ ἐκτελέσετε τὴν φιλικὴν πρόθεσίν σας, νὰ μοῦ κατασκευάσετε δηλαδὴ ζεῦγος ὑποδημάτων, ἐπιτρέψατέ μοι πρῶτον νὰ εἴπω ὅτι ἐννοῶ νὰ πληρώσω τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν. Εὐχαριστῶν ὑμᾶς διὰ τὴν κατὰ τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα εὐμενῆ ὑποστήριξιν παρακαλῶ νὰ μὲ θεωρῆτε ὅλως ἀφωσιωμένον, Βεν. Χαρρισον.»

Ἡ ἐπιστολὴ συνωδεύετο καὶ ὑπὸ ζεύγους παλαιῶν ὑποδημάτων, ἵνα ταῦτα χρησιμεύσωσιν ὡς μέτρον καὶ δεῖγμα.

Ὁ πονηρὸς ὑποδηματοποιὸς ἐγκαίρως κατεσκεύασε τὰ παραγγελθέντα ὑποδήματα καὶ ἐξέθεσεν αὐτὰ εἰς θέαν, φροντίσας ἅμα νὰ δημοσιευθῶσι τὰ περὶ τῆς παραγγελίας· καὶ ἔκαμε διὰ τούτου τὴν τύχην του. Τὰ προεδρικὰ ὑποδήματα εἶνε ὑψηλὰ, βερνικωμένα, μὲ κομβία.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Ὁ οἶκος τοῦ Ἀριόστου.

Ὁ ἰταλὸς ποιητὴς Ἀριόστος ἔκτιζε μικρὰν οἰκίαν. Φίλος τὸν ἐρωτᾷ:

— Πῶς σὺ ὁ ὀπσῖος εἰς τὸν Ὀρλάνδον σου περιγράφεις τόσον λαμπρὰς οἰκίας διὰ τὸν ἑαυτόν σου οἰκοδομεῖς οἰκίαν τόσον πτωχικήν;

— Αἱ λέξεις, φίλε μου, εἶνε πολὺ εὐθηνότεραι τῶν λίθων! ἀπαντᾷ μελαγχολικῶς ὁ ποιητής.

Σκέψις φιλαργύρου.

Εἰς φιλάργυρον ἐδώρησαν καινουργὴ πίλον ὅστις τοῦ ἤρχετο στενός. Ὁ φιλάργυρος δὲν ἠξεύρει πῶς νὰ τον χρησιμοποιήσῃ· ἐπὶ τέλους εὑρίσκει:

— Γυναῖκα, φύλαξέ μου αὐτὸ τὸ καπέλο καὶ νὰ μοῦ τὸ βάλετε ὅταν πεθάνω ποῦ δὲν πειράζει ἂν δὲν μοῦ κάνῃ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΤΟΣ

Πλεῖστα ἀντικείμενα καθημερινῆς οἰκιακῆς χρήσεως ὑπόκεινται εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ εὐρῶτος, τῆς μούχλας ὡς καλεῖ αὐτὸν ὁ λαός. Τὰ βιβλία, τὰ δέρματα, ἡ μελάνη, τὰ γεννήματα προσβάλλονται καὶ καταστρέφονται ἐκ τούτου. Ἄριστα προφυλακτικὰ εἶνε τὰ ἀρωματικὰ ἔλαια· ὀλίγαι σταγόνες ἐλαίου λαβάντας ἢ γαρυφάλου ἐντὸς τοῦ μελανοδοχείου διατηροῦσι τὴν μελάνην ἀνέπαφον, μεμετρημέναι δὲ σταγόνες ἐλαίου τερεβενθίνης προφυλάττουσιν ὁλόκληρον βιβλιοθήκην ἢ ἀποθήκην πλήρη σιτηρῶν.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀ[illegible]μάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1880—1650.